Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
ILT-2024/20319

Bijlage(n)
2

Datum 15 mei 2024
Betreft Jaarverslag ILT 2023

Geachte voorzitter,

Bijgaand wordt aan de Kamer het Jaarverslag 2023 van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) aangeboden. Het jaarverslag wordt gelijktijdig aan de voorzitter van de Tweede Kamer aangeboden.

De ILT werkt aan veiligheid, vertrouwen en duurzaamheid in transport, infrastructuur, milieu en wonen. Dit is een breed werkterrein dat vele onderwerpen raakt. De ILT doet dat door toezicht en handhaving, opsporing en vergunningverlening op een groot aantal onderwerpen.

In dit jaarverslag komt aan de orde wat de ILT doet en in 2023 heeft bereikt. De ILT wil haar toegevoegde waarde voor de maatschappij inzichtelijk maken voor eenieder die geïnteresseerd is in het werk van de ILT.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

Mark Harbers

Inspectie Leefomgeving en Transport
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

ILT
Jaarverslag 2023

Inhoud

Voorwoord **3**
Inleiding **4**
Werkveld 4
Over dit jaarverslag 5
Hoofdstuk 1: De richting van de ILT **6**
De ILT in de samenleving 7
Ontwikkelingen in de ILT-organisatie 11
Hoofdstuk 2: Werkveld en risico's **16**
Afval 17
Bodem 20
Chemische stoffen en biociden 23
Uitstoot OAS en F-gassen 26
Goederen- en personenvervoer over de weg 28
Markttoezicht op producten 30
Emissies 32
Zeevaart en binnenvaart 34
Spoor 37
Luchtvaart 40
Advies bij Omgevingsvergunningen en interbestuurlijk toezicht 43
Vervoer gevaarlijke stoffen 44
Hoogwaterveiligheid 47
Drinkwater 49
Cybersecurity 52
Inlichtingen- en Opsporingsdienst 54
Autoriteit Woningcorporaties 56
Hoofdstuk 3: Dienst- en vergunningverlening **60**
Vergunningverlening 61
Dienstverlening van het ILT-loket 64
Hoofdstuk 4: Beleid en wet- en regelgeving **65**
Aanwijzingen en instructies van bewindspersonen aan de ILT 66
Uitvoeringstoetsen 69
Bijlage 1: 2023 in cijfers **71**
Financieel (jaarrekening van de ILT) 72
Personeel in FTE 72
Operatie 72
Autoriteit woningcorporaties 73
Overig 73
Bijlage 2: Rapportages **75**
Publicatiedata en onderwerpen 75

Voorwoord

Onze inspecteurs en vergunningverleners staan midden in de maatschappij. Zij zien waar veiligheid en duurzaamheid in het geding zijn en handelen daarnaar. Door voorlichting te geven, door bij te sturen met een waarschuwing, maar ook door het opleggen van een last onder dwangsom of door steviger maatregelen. In ons dagelijks werk kan het gaan om het in beslag nemen van ondeugdelijk vuurwerk, het opleggen van een last aan een vliegtuigmaatschappij die zich niet aan regels houdt, of het onder verscherpt toezicht plaatsen van een woningcorporatie als er zorgen zijn over de besturing.

Ons toezicht heeft ook een reflectieve functie. Op al die onderwerpen waar ILT'ers actief zijn, zijn zij de ogen en oren voor politiek en maatschappij. We geven signalen af van wat wij in de praktijk zien en delen onze bevindingen actief.

Signalen

Ook in 2023 brachten we een groot aantal signalen uit. Zoals over de problemen met PFAS in afval en over de manier waarop bedrijven de regels rond het gebruik van plastic verpakkingen proberen te omzeilen. En bijvoorbeeld over de milieurisico's bij het gebruik van staalslakken, de kwaliteit van autovelgen en geluidsoverlast op Schiphol. Het 1e signaal dat we vorig jaar uitbrachten, ging over het functioneren van certificerende instellingen. In een groot aantal van de sectoren waar wij toezichthouder zijn, verstrekken private organisaties certificaten of vergunningen. Deze stelsels zijn een publiek-private samenwerking, waarin de private partijen bepalen of producten en diensten veilig en duurzaam zijn. We zagen op basis van onderzoek dat de certificaten of vergunningen te vaak onterecht zijn afgegeven. Terwijl de maatschappij wel moet kunnen vertrouwen op de betrouwbaarheid ervan.

Het onderzoek over de certificerende instellingen laat zien dat publieke belangen kunnen schuren met belangen van private organisaties. Dat is ook wel een rode draad in de andere signalen. Het is niet vanzelfsprekend dat bedrijven de veiligheid hoog in het vaandel hebben staan. Het werken aan een duurzame omgeving gaat niet vanzelf. In de afweging tussen rendement en duurzaamheid delft de laatste te vaak het onderspit. Daarom is het goed dat er toezicht is om de publieke belangen te beschermen en in te grijpen wanneer dat nodig is. Toezicht doet er toe voor de inwoners van ons land en voor ons milieu.

Mattheus Wassenaar
Inspecteur-Generaal Leefomgeving en Transport

Inleiding

De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is de toezichthouder van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). De ILT zet zich in voor veiligheid, vertrouwen en duurzaamheid in transport, infrastructuur, milieu en wonen. Met toezicht, handhaving, opsporing en vergunningverlening werkt de ILT op meer dan 160 onderwerpen. De inspectie treedt ook op bij incidenten en ongevallen. Dit jaarverslag geeft een overzicht van de activiteiten en resultaten van de ILT in 2023.

Werkveld

Het werkveld van de ILT is divers. De taken van de inspectie hebben betrekking op een groeiend aantal onderwerpen. Van circulair afval tot schoon drinkwater en van goederenvervoer over de weg tot luchtvaartveiligheid. De Autoriteit woningcorporaties (Aw) ziet, als onderdeel van de ILT, toe op het gedrag van woningcorporaties en op hun financiële beheer. De corporaties moeten zich concentreren op hun kerntaak: zorgen dat mensen met een lager inkomen goed en betaalbaar kunnen wonen.

Hoewel de ILT voor het grootste deel voor het ministerie van IenW werkt, voerde de inspectie in 2023 ook taken uit voor andere ministeries:

- Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Buitenlandse Zaken
- Economische Zaken en Klimaat
- Justitie en Veiligheid

In het uitvoeren van haar taken functioneert de ILT onafhankelijk. De relatie tussen de ILT en onder andere de secretaris-generaal van IenW is vastgelegd in het relatiestatuut. Dit statuut bevestigt en versterkt de onafhankelijke positie van de ILT. Zoals in het coalitieakkoord in 2021 is afgesproken, is ook de Wet op de rijksinspecties in de maak. Daaraan werkt de ILT actief mee. De wet heeft als doel om de onafhankelijkheid van de rijksinspecties te verzekeren. De ILT vindt dit erg belangrijk omdat onafhankelijkheid een belangrijk onderdeel is voor publiek vertrouwen in de rijksinspecties én de overheid.

Over dit jaarverslag

De ILT legt verantwoording af aan de Tweede Kamer en aan burgers en bedrijven over de effecten van haar acties. Dat doet de inspectie door proactief gegevens openbaar te maken. Op haar website ILenT.nl en via social media publiceert de ILT regelmatig nieuwsberichten met cijfers, toezichtacties en handhavingsinformatie. In overleggen en sectorbijeenkomsten deelt de ILT haar uitkomsten van onderzoek of inspecties met bedrijven en belangenorganisaties.

In dit jaarverslag gaat de ILT in op de uitgevoerde activiteiten en de resultaten van die inzet in 2023. De inspectie noemt de belangrijkste openbaar gemaakte informatie en kijkt terug op de doelen die zij heeft gesteld in haar Meerjarenplan (MJP) 2023-2027.
Het 1e hoofdstuk in dit jaarverslag gaat over de richting van de ILT. Hoe hebben trends en ontwikkelingen in 2023 impact gehad op het werk van de ILT? Daarna komen organisatorische ontwikkelingen aan bod die nodig waren om goed met deze externe ontwikkelingen om te gaan.

In het 2e hoofdstuk staan beschrijvingen over de werkvelden van de ILT. Per onderwerp gaat het jaarverslag in op de rol van de ILT, haar acties en hoe deze hebben bijgedragen aan de verschillende doelen die de inspectie heeft gesteld.
Het 3e hoofdstuk behandelt dienst- en vergunningverlening van de ILT. Vervolgens geeft dit jaarverslag in hoofdstuk 4 een overzicht van aanwijzingen en uitvoeringstoetsen (voorheen HUF-toetsen). In de bijlage vindt u de belangrijkste cijfers van 2023.

1

De richting van de ILT

Er staat steeds meer druk op veiligheid en een duurzame leefomgeving. De taken van de ILT groeien en het werk wordt steeds ingewikkelder. De omgeving van de ILT is blijvend in beweging en daarmee verandert ook de opgave van de inspectie. De snelheid van deze ontwikkelingen maakt het werk van de ILT aan de ene kant moeilijker, doordat nieuwe patronen en risico's ontstaan die vaak lastig te voorspellen zijn. Aan de andere kant ontstaan, bijvoorbeeld door innovatie, nieuwe mogelijkheden om beter en effectiever toezicht te houden. Nieuwe uitdagingen treedt de ILT tegemoet met innovaties, nieuwe technieken en kennis.

Aan de basis van haar werk liggen 4 pijlers. De ILT:

- Is selectief en maakt heldere en doordachte keuzes over de inzet van haar capaciteit.
- Is effectief en gericht op het halen van concrete resultaten.
- Is reflectief en geeft steeds vaker signalen af aan verantwoordelijke bewindspersonen.
- Zorgt voor optimale dienst- en vergunningverlening. Het serviceniveau stijgt onder andere door digitale toepassingen.

Voor het ILT-meerjarenplan 2022-2026 is eerder een omgevingsverkenning uitgevoerd waaruit trends naar voren zijn gekomen. Deze hebben een rol gespeeld bij het bepalen van het werkprogramma van de inspectie. Daarnaast worden in de meerjarenplannen ook thema's genoemd waarmee de ILT rekening houdt in het richten van haar werkzaamheden. In dit hoofdstuk geeft de inspectie aan wat ze daaraan in 2023 heeft gedaan. Daarna volgt hoe de ILT zich als organisatie ontwikkelt en innoveert om klaar te zijn voor nieuwe ontwikkelingen.

De ILT in de samenleving

Vertrouwen in een transparante overheid; mondige en actieve burgers

Het vertrouwen van de burger in de overheid staat onder druk. In 2023 heeft de ILT stappen gezet om aan dit vertrouwen te werken. De inspectie heeft gekeken hoe zij burgers kan betrekken in het toezicht. Dit vanuit een bredere visie op het burgerperspectief en de interactie met de samenleving.

Het gaat bij burgerperspectief om oog voor de positie (belangen) van burgers in het handelen van de inspectie. Het is belangrijk dat de ILT hier bewuste keuzes in maakt. Burgerperspectief kan daarnaast ook worden opgevat als de manier waarop de burger naar de inspectie kijkt. Als inspecties het burgerperspectief versterken, voelen burgers zich in het algemeen gehoord en kijken zij met (meer) vertrouwen naar de overheid. De burger weet dat er 'iemand oplet' en dus een oogje in het zeil houdt.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Verschillende initiatieven

Om het burgerperspectief te versterken, heeft de ILT een aantal initiatieven genomen. Allereerst heeft zij contact gezocht met relevante partijen zoals de Consumentenbond en de Nationale ombudsman. Zo kreeg de inspectie een beter begrip van de behoeften van de burger. Daarnaast was de ILT aanwezig bij bijeenkomsten van omwonenden en heeft zij overleggen georganiseerd met bewonersvertegenwoordigingen, bijvoorbeeld rondom Schiphol. Dit om direct in contact te komen met de burgers en hun standpunten te begrijpen.

Bovendien neemt de ILT het burgerperspectief duidelijker mee door in uitvoeringstoetsen een aantal extra vragen op te nemen. De versterkte samenwerking met de Directie Participatie van IenW en de deelname aan veldonderzoeken droegen bij aan een diepgaander begrip van de behoeften van de burger. De ILT heeft hierdoor het perspectief van de burger meer meegenomen bij prioritering en signalering van kwesties aan het ministerie. De inspectie bouwt deze aanpak in 2024 verder uit. Zo is een pilot participatie gestart bij het nieuwe Programma Klimaat, dit in samenwerking met de Directie Participatie van IenW.

De menselijke maat

Bij het kiezen van de juiste interventie past de ILT de menselijke maat toe: 'recht doen aan de belangen van burgers bij de totstandkoming en uitvoering van beleid, wet- en regelgeving'. In 2023 is de ILT dit principe toe gaan passen op alle onderdelen van toezicht en dienst- en vergunningverlening. Zo gaat de inspectie meer met de burgers in gesprek en wil zij de burger meer dienen bij de besluitvorming.

ILT-loket

De inspectie heeft gekeken naar het meldingenproces via het ILT-loket. Het ILT-loket heeft in 2023 een maandelijkse analyse ontwikkeld voor burgermeldingen en -vragen. Hiermee brengt de ILT in kaart over welke onderwerpen burgers vragen stellen en ook wat de aantallen hiervan zijn. De inspectie gebruikt het overzicht van de burgermeldingen en -vragen om signalen op te pikken uit de samenleving. Zo kan zij als dat nodig is, er passend op reageren.

Social media

Om de burger goed, snel en makkelijk te bereiken, zet de ILT social media in. Met LinkedIn, X en Instagram laat de inspectie op een proactieve manier het maatschappelijke effect van haar werk zien. Bovendien dienden social media ook in 2023 voor beantwoording van burgervragen en voor de inzet op arbeidsmarktcommunicatie.
De ILT voert een gerichte aanpak op elk platform. Daarbij sluit de content nauw aan op

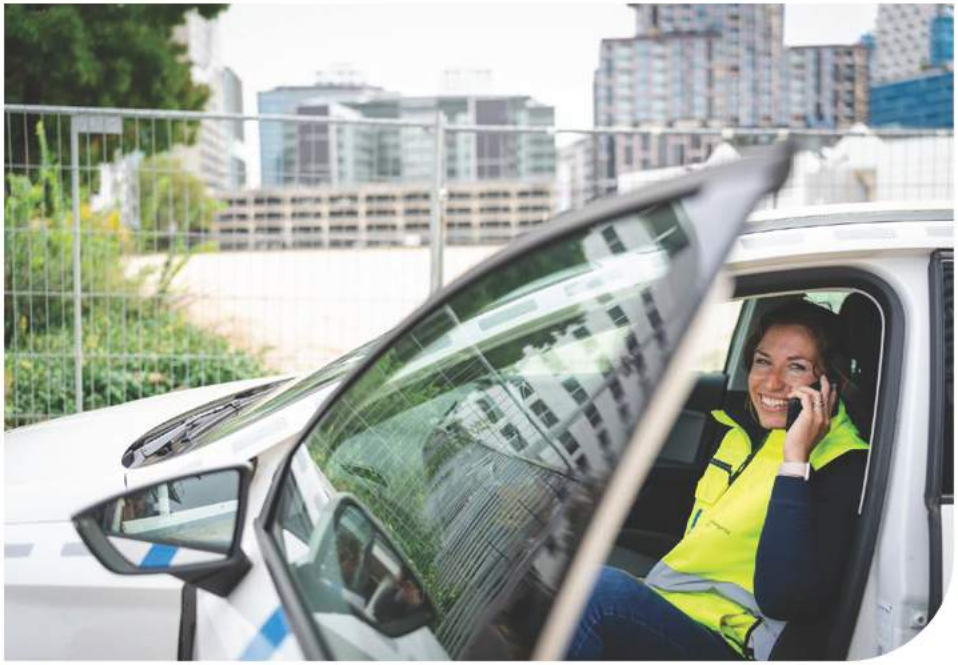

het type kanaal en de doelgroep. Van oktober 2022 tot februari 2023 heeft de ILT een pilot uitgevoerd om te kijken welke content werkt, maar ook hoe de ILT de burger kon bereiken. Na de pilot heeft de inspectie hierop voortgebouwd. Bovendien heeft de ILT formats ontworpen die aansluiten op de vernieuwde rijkshuisstijl. Deze terugkerende vormgeving in de posts is belangrijk voor de herkenbaarheid. Zo herkennen burgers de uitingen sneller en valt de ILT meer op.

1 van de doelen op social media is om het werk van de ILT begrijpelijker te maken. Dit doet de inspectie door uit te leggen waarom haar werk belangrijk is. Voorbeelden hiervan zijn het verminderen van plasticgebruik, controleren van vuurwerk en toezicht houden op railvervoer. In 2023 lag de focus op groei van volgers op de kanalen. Er was een stijging van 26,7% op LinkedIn en 34,6% op Instagram.

De ILT is zo op verschillende onderwerpen bezig met burgerperspectief. In hoofdstuk 2 van dit jaarverslag staan hiervan voorbeelden genoemd per werkveld.

Samenwerking in het VTH-stelsel milieu

De commissie Van Aartsen heeft in 2021 geoordeeld dat het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) milieu niet goed functioneert. Er zijn volgens de commissie maatregelen nodig om de hoofdproblemen aan te pakken. Dan gaat het vooral om de vrijblijvendheid en fragmentatie binnen het stelsel. De aanbevelingen van de commissie van Aartsen worden uitgevoerd in het Interbestuurlijk Programma VTH. De ILT neemt actief deel aan dit programma. Zo draagt zij bij aan het project Datakwaliteit Toezicht. Samen met 39 andere organisaties, waaronder alle 28 Omgevingsdiensten, is de ILT aangesloten op dit systeem voor het delen van gegevens.

Daarnaast heeft de ILT in 2023 2 stelselonderzoeken uitgevoerd. Hierbij is op de onderwerpen E-waste en asbest, de werking van het VTH-stelsel in de uitvoeringpraktijk onderzocht. Deze onderzoeken hebben concrete handvatten opgeleverd voor de staatssecretaris van IenW, de omgevingsdiensten en andere stakeholders. Met dit inzicht kunnen zij stappen zetten voor een betere werking van het VTH-stelsel.

Ton is als projectleider verantwoordelijk voor de aansturing van de thematische onderzoeken en ziet dat de samenwerking loont.

> “Samenwerkingsverbanden tussen Rijk en regio zouden we vaker moeten doen! Het wordt nog beter als alle omgevingsdiensten meedoen en deelnemen aan landelijke toezichtprojecten een vanzelfsprekendheid wordt.”

Naast het Interbestuurlijk Programma VTH investeert de ILT actief in de samenwerking met de omgevingsdiensten. Samenwerking gebeurt bijvoorbeeld op het terrein van F-gassen, bodemenergiesystemen en zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Voor het versterken van de aanpak van milieucriminaliteit is de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de ILT uitgebreid. Hierover staat meer in hoofdstuk 2.

Onderzoek naar certificeringsstelsels

Begin 2023 heeft de ILT het tussenrapport Meer inzicht in en toezicht op certificering uitgebracht. De hoofdconclusie was dat in de 6 onderzochte certificeringsstelsels, er 3 vergelijkbare verbeterpunten zaten. Dit zijn informatie-uitwisseling, duidelijkheid rollen, taken en verantwoordelijkheden en het toezicht op de certificerende instellingen. Daarbij was de verwachting dat dat ook in de overige (34) stelsels het geval zou zijn. Eind 2023 concludeerde de ILT dat dit inderdaad zo was.

Het is belangrijk dat een certificaat betrouwbaar is. De maatschappij moet er vanuit kunnen gaan dat daarmee de veiligheid en duurzaamheid verzekerd is. Dit betekent dat de ILT de komende 2 jaar aan de slag gaat met bovengenoemde verbeterpunten, voor zover zij deze mogelijkheid heeft. Het gaat in deze stelsels namelijk om publieke-private samenwerking. Hierin moet elke partij in de keten zijn verantwoordelijkheid nemen en zorgen dat deze juridisch goed veilig is gesteld. De ILT ziet dat dit laatste niet in alle stelsels zo is. Hierdoor vallen gaten en is de keten dus niet goed 'gesloten'. Dit is de opgave voor iedere partij die een rol heeft in het stelsel in de komende jaren. De minister van IenW heeft toegezegd de Kamer ieder half jaar te informeren over de voortgang.

Innoveren in instrumenten en toezichtsvormen

Om te zorgen dat schade aan mens en milieu wordt beperkt, beschikt de ILT over verschillende instrumenten. Van objectinspecties tot het aanspreken van bestuurders van een organisatie, en van een last onder dwangsom tot een communicatiecampagne. De ILT kijkt in haar toezicht steeds naar passende maatregelen, afhankelijk van geschiktheid, haalbaarheid en aanvaardbaarheid. Zo streeft de ILT naar maximaal maatschappelijk effect van haar inzet.

Daarbij kijkt de ILT verder dan de strikte wet- en regelgeving. Bijvoorbeeld bij nieuwe risico's, of schadelijk gedrag waarvoor bestaande normen onvoldoende zijn. Dan zoekt de ILT naar manieren waarop de inspectie wel effect kan hebben. Bijvoorbeeld met een beroep op de zorgplicht, samenwerking met andere partijen in de keten of door het opstellen van een signaalrapport.

Zo is in 2023 bij het tegengaan van legionellabesmettingen op (hotel)schepen gebleken dat het geven van een geheugensteun de meest effectieve interventie was. Het personeel aan boord wordt door stickers op logische plekken, herinnerd aan het goed doorspoelen van de leidingen. Inmiddels heeft de ILT onderzoeken gestart naar innovatieve en geschikte interventies op andere gebieden. Het gaat hier om het verminderen van incidenten bij de recreatieve luchtvaart. Maar ook om het beter inzamelen van oude elektronische apparatuur door (online) organisaties die nieuwe apparatuur verkopen.

Annemarie, teamleider Toezicht Certificerende en Erkende Instellingen, benadrukt hierbij:

> "Een andere manier van werken en denken geeft energie."

Ontwikkelingen in de ILT-organisatie

De opgave groeit

De ILT heeft steeds meer opgaven en taken uit te voeren. Met de toename van het aantal taken is ook de organisatie gegroeid naar inmiddels bijna 1600 fte (formatie). De term fte staat voor fulltime-equivalent en gaat uit van een volledige werkweek. Toch groeit het takenpakket nog sneller.

Voor taken die volgen uit nieuw beleid, voert de ILT een uitvoeringstoets uit. Uit het overgrote deel van deze toetsen volgt uiteindelijk een nieuwe of gewijzigde inspectietaak voor de ILT. Ook voor de bedrijfsvoering is extra werk gekomen. De ILT moet voldoen aan, of voorbereidingen treffen voor, tientallen nieuwe opgaven die volgen uit EU-verordeningen, -richtlijnen en andere wet- en regelgeving. Voorbeelden zijn data governance, privacy (AVG), en de Wet open overheid (WOO). Voor deze taken wordt vaak niet of beperkt voorzien in extra capaciteit voor de ILT.

Het takenpakket van de ILT staat op hoofdlijnen beschreven in het Meerjarenplan 2024–2028, dat zij in september 2023 heeft gepubliceerd. De ILT werkt aan ongeveer 160 onderwerpen. Er zijn steeds aanpassingen en aanvullingen in het takenpakket. Deze verschillen van beperkte actualisaties in regelgeving tot grote nieuwe taken in afgelopen jaren. Denk bij dit laatste aan luchtvaartveiligheid, energielabels, waterkwaliteit, woningcorporaties, cybersecurity en de aanpak van milieucriminaliteit. Andere noemenswaardige taakuitbreiding heeft bijvoorbeeld plaatsgevonden op de terreinen bodem, taxi, afvaltransport (EVOA), bescherming koopvaardij, drones, de Luchtvaartautoriteit en single use plastics (kunststofproducten voor eenmalig gebruik).

De ILT groeit mee: de mens centraal

De steeds groter wordende opgave vraagt veel van de HRM-organisatie. In mei 2023 heeft de ILT de strategische richting voor het HRM-beleid bepaald. Hierin staan 4 thema's: wendbare organisatie, duurzame inzetbaarheid, arbeidsmarktbeleid en vakmanschap. Bij het thema arbeidsmarktbeleid is het gelukt om als organisatie te groeien. Het streven is om de arbeidsmarktpositie op zo'n manier te versterken, dat de organisatie talentvolle medewerkers weet te vinden én te behouden. 1 van de onder-

werpen waarmee de prioritaire thema's invulling krijgen, is het onderwerp diversiteit en inclusie. De ILT stimuleert een werkcultuur waarin alle aanwezige talenten worden gezien en benut. Waar verschillende ideeën worden gehoord en waar niemand op basis van 'anders' zijn impliciet of expliciet wordt uitgesloten. In 2023 heeft de ILT de focus binnen dit onderwerp gelegd op sociale veiligheid en gewenste omgangsvormen.

Een goed voorbeeld van diversiteit en inclusie is het verhaal van Claire en Eric. Claire behandelt aanvragen van bedrijven die afval willen vervoeren. En Eric? Dat is haar teamleider. Claire heeft een lichte vorm van autisme. In het team van Eric werken collega's met een sociale, lichamelijke of psychische beperking. Voor mensen zoals Claire kan het lastig zijn om een baan te vinden. Maar bij de ILT krijgt ze de kans zichzelf te ontwikkelen. Eric vertelt:

> "Als teamleider is het mijn doel om mensen een werkplek te bieden waar zij volledig tot hun recht komen. En dat moet een sociaal veilige omgeving zijn. Een plek waar zij zich gehoord en gezien voelen. Waar zij zich kwetsbaar op durven te stellen. Als leidinggevende moet je talenten van medewerkers kunnen herkennen. En dat doe je door te kijken naar de kernkwaliteiten van medewerkers. En niet door je te focussen op iemands beperkingen. Iedereen heeft talenten, alleen soms gebruikt iemand die talenten nog niet optimaal."

In 2023 is het team Arbo, sinds oktober 2022 een apart team binnen de ILT, op volle sterkte gekomen. Het team is aan de slag gegaan met het verder op de kaart zetten van Arbo binnen de ILT. Met het Arbo-team brengt de ILT arbeidsrisico's in kaart, evalueert zij regelmatig de risico's en stelt plannen van aanpak op om risico's te beheersen. Ook kijkt het Arbo-team bij inspecties fysiek mee. Op deze manier kunnen inspectiewerkzaamheden zo veilig mogelijk worden uitgevoerd en leert de ILT van bijzondere omstandigheden en incidenten. Zo heeft de inspectie het afgelopen jaar bijvoorbeeld de 1e fase van een project Veilig Werken op Hoogte afgerond. Het uitgangspunt voor Arbo is dat iedereen na een werkdag weer veilig en gezond naar huis gaat.

Werken aan maatschappelijk effect

IBRA en effectbepaling

Centraal in het handelen van de ILT staat het werken aan maatschappelijk effect: het beperken van schade aan mens en milieu. De ILT zet daarom haar toezicht daar in waar de maatschappelijke risico's het grootst zijn en haar handelen het meeste effect heeft. Bij de selectie van de onderwerpen werkt de ILT zo veel mogelijk risicogericht. In keuzes neemt zij mee wat de risico's zijn, zoals beschreven en berekend in de ILT-brede risicoanalyse (IBRA). Maar ook haar wettelijke verplichtingen die zij moet uitvoeren en de politieke en maatschappelijke wensen.

In 2023 heeft de ILT een nieuw IBRA-rapport uitgebracht. Hierin zijn de risico's op alle IBRA-onderwerpen opnieuw geanalyseerd. Waar nieuwe data beschikbaar zijn gekomen, is de schade opnieuw berekend. Voor de berekening van fysieke schade, gezondheidsschade en milieuschade heeft de inspectie geactualiseerde kentallen gebruikt.

De ILT blijft aandacht houden voor de verbetering van de IBRA-methodiek. In 2023 heeft de ILT voor een preciezere berekening van de maatschappelijke schade 2 onderzoeken laten uitvoeren door onafhankelijke onderzoekbureaus. De ILT heeft de uitkomsten van deze onderzoeken meegenomen in het IBRA-rapport.

Om bij te dragen aan het inzichtelijk maken van de effecten van het handelen van de ILT, heeft de inspectie de Adviesgroep Effectbepaling ingesteld. De Adviesgroep stuurt niet alleen op externe effecten zoals veiligheid, leefbaarheid of duurzaamheid maar ook op interne effecten zoals verbetering van procesmatig werken. Hiernaast coördineert de ILT een werkgroep over effectmeting waar 6 andere inspecties aan deelnemen. De deelnemers wisselen structureel kennis uit en delen best practices. Dit heeft geleid tot professionalisering van de methoden en het meedenken over effectbepaling bij programma's in een adviestraject.

Omgaan met nieuwe ontwikkelingen

In de snel veranderende wereld is het belangrijk dat de ILT voortdurend werkt aan wendbaarheid en stuurt op flexibiliteit in haar organisatie. In 2023 heeft de ILT daarvoor een traject ingezet onder de noemer Richtinggevende keuzes. Daarmee wil de inspectie continu nagaan waar in bestaande taken ruimte kan worden gemaakt, om nieuwe zaken of andere prioriteiten op te kunnen pakken.

De ILT zet zich ook in om proactief nieuwe ontwikkelingen in beeld te krijgen. Een voorbeeld hiervan is te zien bij EU ETS (beprijzen van uitstoot van zeeschepen) en FuelEU Zeevaart (normeren van scheepsbrandstof). Dit zijn samenhangende nieuwe beleidspakketten. Ze zijn onderdeel van het plan Fit for 55 van de Europese Unie om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met 55% te verminderen. De ILT heeft in 2023 een verdiepend onderzoek gedaan naar de gevolgen van deze beleidspakketten. De conclusie was dat toezicht en handhaving op EU ETS en FuelEU Zeevaart het meest effectief is als zij in onderlinge samenhang worden opgepakt. De ILT voert de inrichting van deze nieuwe multidisciplinaire benadering uit binnen haar programma Klimaat.

Ook voor de nieuwe verordening ReFuel EU Aviation (bijmengen en tanken van duurzame luchtvaartbrandstoffen) is een dergelijk onderzoek uitgevoerd. Het traject heeft geleid tot goede samenwerking met de beleidsdirectie van IenW en met de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa), die een groot deel van het toezicht zal uitvoeren. Dankzij het onderzoek heeft de ILT een goed inzicht gekregen in de verplichtingen en in de consequenties voor het toezicht door de ILT.

Kwaliteitsmanagement en monitoring

De ILT blijft waarde hechten aan het bewaken van haar integriteit en reputatie. Het is dan ook noodzakelijk dat zijzelf nationale en internationale wet- en regelgeving, rijksbeleid en intern ILT-beleid correct naleeft. Of gemotiveerd aangeeft waarom niet (comply or explain). Compliance monitoring gaat over de (aantoonbare) naleving hiervan. Door middel van compliance monitoring is de ILT in staat om op een effectieve en efficiënte manier de compliance binnen de organisatie te realiseren en zeker te stellen.

In 2023 zijn een aantal externe en interne audits uitgevoerd. Dit waren operationele, financiële en compliance audits. De externe audits zijn uitgevoerd door externe toezichthouders, zoals het Europese agentschap voor de luchtvaartveiligheid (EASA) en de European Maritime Safety Agency (EMSA). Daarnaast is het kwaliteitsmanagement systeem van de ILT ISO 9001 gecertificeerd, en heeft daarvoor de hercertificering audit plaatsgevonden. De ILT stelt bij de uitkomsten van de audits managementreacties op. Dit om punten op te lossen, risico's te verkleinen en te voorkomen dat deze zich in de toekomst weer voordoen. Zij heeft ook een monitoringssysteem gemaakt. Met behulp van dit systeem krijgt de inspectie inzicht in uitkomsten van audits, de opvolging hiervan, de oorzaakanalyse, rode draden en dwarsverbanden. De ILT gebruikt alle uitkomsten van de audits als input om haar producten en diensten te verbeteren.

Informatie, ICT en innoveren

De ILT ziet in de toenemende digitalisering en dataficering van de samenleving een uitgelezen kans om haar taken innovatiever, effectiever en efficiënter uit te voeren. De inspectie maakt hiervoor een uitwerking en investeert gericht in het versterken van de datapositie, inclusief aandacht voor wettelijke en ethische voorwaarden.

Datavraagstukken en i-strategie

Informatie wordt steeds belangrijker voor het werk van de ILT. De toenemende digitalisering en data in de wereld hebben invloed op de hele organisatie. Daarom wordt het

nog belangrijker om goed met informatie en risico's om te gaan. Medewerkers moeten weten wat maatschappelijke problemen zijn, wat de mogelijkheden zijn van data, en waarom dit belangrijk is. Daarom heeft de ILT geïnvesteerd in het verhogen van datavakmanschap. In 2023 zijn hier weer verdere stappen in gezet. Zo zijn er workshops datavakmanschap gegeven voor inspecteurs en medewerkers in de vergunningverlening. Inmiddels heeft een kwart van de teams een basismodule datavakmanschap gevolgd. Naast datavakmanschap is de inspectie ook bezig geweest met concrete datavraagstukken, bijvoorbeeld rond cybersecurity.

Ook heeft de ILT in 2023 de i-strategie opgesteld. Deze strategie beschrijft de organisatie van informatie, informatievoorziening en ICT voor de jaren 2023-2026. Een centraal punt in de i-strategie is de versterking en besturing van de informatiepositie. Dit om flexibel in te spelen op veranderende omstandigheden en behoeftes.

Samen innoveren

Om de maatschappelijke vraagstukken van nu het hoofd te bieden, moet de ILT blijven innoveren. Hierbij zijn verbinding, reflectie en creativiteit van groot belang. Dit wordt op 3 manieren bereikt.

- Ten eerste heeft de ILT communities opgericht voor de vakgebieden machine learning en geografische informatiesystemen. Hierin zoeken vakgenoten de verbinding om overdracht van producten en kennisontwikkeling te bevorderen. Zo zorgt de ILT ervoor dat deze technologieën op de juiste manier gebruikt worden in verschillende ILT-toepassingen.
- Ook is het ILT Innovators Netwerk opgericht om ILT'ers ruimte te bieden voor inspiratie en kennisdelen. Binnen het netwerk worden innovaties in het toezicht, van binnen en buiten de ILT, besproken. Deze innovaties benutten kennis uit de sociale wetenschappen, geografische informatiesystemen en kunstmatige intelligentie. De ILT gebruikt de nieuwe inzichten om te reflecteren op het eigen werk en om zich te blijven verbeteren.
- Tot slot heeft de ILT een pop-up StormHonk. Dit is een ruimte om op locatie te gebruiken voor creatieve sessies. In dergelijke sessies komen principes zoals creative problem solving en design thinking aan bod. Met deze manier van werken stimuleert de ILT het zoeken naar kansrijke ideeën voor innovaties.

Betrouwbare kunstmatige intelligentie voor toezicht

De ILT gebruikt slimme rekenregels die inspecteurs helpen bij hun werk. Kunstmatige Intelligentie speelt daarbij een rol. De ILT gaat de komende 5 jaar werken aan nieuwe, betrouwbare methodes. Op voorstel van de ILT gaan 4 rijksinspecties en TNO, samen met de universiteit Leiden en Utrecht, samenwerken in een onderzoekslab. In dit Innovation Center for Artificial Intelligence (ICAI) werken 6 onderzoekers tot 2028 aan goede rekenregels die veel kunnen. De inspecteur krijgt een digitale assistent die taken kan uitvoeren die de inspecteur zelf niet kan of waar deze geen tijd voor heeft, zoals het lezen van duizenden internetpagina's. Een assistent die meer kan leren met weinig gegevens, en natuurlijk zonder verkeerde patronen. Ook de data-experts van de ILT leren veel van deze samenwerking. Bovendien trekt de inspectie met deze moderne aanpak jong talent aan.

Mattheus Wassenaar, inspecteur-generaal, zette namens de ILT zijn handtekening onder de overeenkomst voor het onderzoekslab. In zijn welkomstwoord uitte hij zijn trots:

> "We kunnen niet elk schip, vrachtwagen of spoor inspecteren, dus moeten we weloverwogen keuzes maken. Want welk binnenvaartschip of welke taxi inspecteer je nou? Dat is een complex proces waar we de afgelopen jaren al grote stappen in hebben gezet. Toch blijft het ingewikkeld. Daarom is het zo mooi dat enkele jaren geleden collega's zijn begonnen te onderzoeken wat we met AI kunnen bereiken. Gedurende mijn 4 jaar bij de ILT heb ik gezien hoeveel inzet er is getoond om vooruitgang te boeken, en daar ben ik bijzonder trots op."

ICT ontwikkeling en innovatie

App bij inspecties

In 2023 heeft de ILT actie ondernomen om het werk van de inspecteurs eenvoudiger te maken. Nu hebben de inspecteurs een app op hun telefoon waarmee ze op locatie makkelijk korte inspecties kunnen uitvoeren. De benodigde informatie op dat moment is zichtbaar in de app, zoals bijvoorbeeld gegevens uit het RDW kentekenregister. Inspecteurs kunnen ook foto's toevoegen, de exacte locatie vastleggen en korte uitkomsten van onderzoek noteren. Eventuele extra bevindingen en meer complexe teksten kan de inspecteur later toevoegen via een laptop. Er worden nu ongeveer 4000 inspecties per jaar in de app geregistreerd. Resultaten zijn snellere en meer actuele registraties.

Scrape-pipeline

De ILT maakt gebruik van internet als bron van gegevens. Een uitdaging hierbij is de enorme hoeveelheid beschikbare informatie, die ook niet altijd betrouwbaar is. Dit maakt het lastig, of soms zelfs onmogelijk, om een eerlijke selectie te maken. De afgelopen jaren heeft de ILT geëxperimenteerd met technieken om automatisch relevante gegevens van internet te verzamelen voor specifieke toezichttaken. Deze instrumenten zijn in 2023 samengebracht in een scrape-pipeline. Dit is een applicatie waarmee meerdere online zoekmachines snel, eenvoudig en tegelijkertijd bevraagd kunnen worden. Hierdoor is het voor de ILT makkelijker om op een juiste, efficiënte en effectieve manier internet als bron van gegevens te gebruiken voor een groter aantal toezichttaken. De pipeline is al meerdere keren gebruikt. Bijvoorbeeld om aanbieders van airco installateurs in kaart te brengen en te analyseren of deze over de juiste certificaten beschikten. Hierdoor kunnen de inspecteurs risicogericht op pad gaan.

Automatiseren van voorspelbare computerwerkzaamheden

Samen met het kerndepartement van IenW en SSC-ICT (1 van de grootste ICT-dienstverleners van en voor de Rijksoverheid) heeft de ILT het zogenoemde Robotic Process Automation (RPA) ontwikkeld. Met RPA kunnen herhaalde handelingen geautomatiseerd worden. De ILT verwacht in 2024 enkele voorspelbare computerwerkzaamheden te 'robotiseren'.

2

Werkveld en risico’s

In dit hoofdstuk leest u over de grootste en belangrijkste werkvelden van de ILT. De lijst is niet uitputtend. Per werkveld leest u wat de rol van de ILT is en wat zij heeft bereikt in 2023.

Afval

Wat is de rol van de ILT?

De ILT houdt toezicht op het beheer en de verwerking van afval en bevordert de juiste verwerking van afvalstoffen. De ILT probeert schade aan mens en milieu zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Hierbij richt de inspectie zich op 3 risico's:

- Onvoldoende recycling en benutting van waardevolle grondstoffen.
- Blootstelling van mens en milieu aan onjuist verwerkte (gevaarlijke) afvalstoffen.
- Export van (gevaarlijke) afvalstoffen naar landen met onvoldoende verwerkings- en toezichtstructuur.

De ILT is verantwoordelijk voor vergunningverlening en toezicht op afvalimport en -export en doorvoer op grond van de Europese Verordening overbrenging afvalstoffen (EVOA). Daarnaast houdt de inspectie toezicht op de naleving van de regels over de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid. Deze regels hebben onder andere betrekking op inzamel- en recyclenormen. Bijvoorbeeld van kunststofflessen, metalen drankverpakkingen, afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, batterijen en accu's, autobanden en autowrakken. De omvang van dit toezicht neemt toe door de groeiende hoeveelheid regelgeving en de aanscherping van normen in bestaande regelgeving.

Verder heeft de ILT vergunningverlenende en toezichttaken vanuit het Besluit inzamelen afvalstoffen (BIA), de Europese Verordening scheepsrecycling en de Belasting op verwijdering afval in het buitenland (buitenlandheffing). Het gaat hierbij om het betalen van belasting op afvalstoffen die naar het buitenland worden geëxporteerd.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Inzameling plastic flessen en blikjes

De ILT controleert of producenten en importeurs statiegeld berekenen en of het statiegeldlogo op de flesjes en blikjes staat. Ook ziet de inspectie erop toe dat er voldoende punten zijn om gebruikte plastic flesjes en blikjes in te leveren en statiegeld te krijgen. In 2023 heeft de ILT inspecties uitgevoerd op producten en het heffen van statiegeld door importeurs. Ook heeft de inspectie in aanloop naar de invoering van statiegeld producenten en verschillende marktpartijen gecontroleerd om te toetsen hoever zij waren met de invoering en heffing.

Daarnaast heeft de ILT een last onder dwangsom opgelegd aan producenten voor het niet naleven van de regels rondom statiegeld. Deze bedrijven brachten blikjes of kunststofflesjes zonder statiegeld op de markt na de invoering van de statiegeldverplichting.

Verder heeft de ILT het Afvalfonds Verpakkingen een waarschuwing gegeven voor het niet halen van het inzameldoel voor plastic flessen. Het inzamelpercentage was 68% terwijl het wettelijke inzameldoel 90% is. Om het inzamelpercentage te vergroten, heeft de ILT het Afvalfonds Verpakkingen gevraagd om met een verbeterplan te komen. Een 1e versie van dit verbeterplan heeft de ILT als onvoldoende beoordeeld. De inspectie handhaaft de regels met als doel om het gebruik van plastic te verminderen. Ook wil zij het hergebruik van grondstoffen stimuleren om zo bij te dragen aan een circulaire economie.

Wegwerpplastics

Vanaf 1 juli 2023 gelden er extra regels voor wegwerpbekers en -bakjes. Klanten van afhaal- en bezorghoreca betalen een toeslag voor voedselverpakkingen voor eenmalig gebruik die plastic bevatten. Dit geldt ook voor in de supermarkt voorverpakte portieverpakkingen van eten en drinken voor onderweg. Het doel van deze regelgeving is om van hergebruik de norm te maken en onnodig veel plastic afval te voorkomen.
In 2023 heeft de ILT hieraan gewerkt door te beoordelen in welke sectoren de grootste risico's zitten op het niet naleven van de regelgeving. De inspectie heeft hiervoor met verschillende spelers in de markt verkennende gesprekken gevoerd, zoals producenten, leveranciers, afvalinzamelaars en grote horecaondernemingen. In oktober heeft de ILT een signaalrapportage gepubliceerd met als hoofdboodschap dat veel bedrijven de regels voor hergebruik van plastic drank- en voedselverpakkingen ontwijken. Zolang dit ontwijkgedrag duurt, worden de doelen van de regelgeving niet gehaald.

Maarten richt zich als senior inspecteur op hergebruik van producten, zodat Nederland zuinig omgaat met grondstoffen.

"De beweging naar een circulaire economie is onomkeerbaar. Hoe ambitieus de circulaire doelen zijn, is aan de wetgever. Het is aan ons om erop toe te zien. Op die manier dragen wij ons steentje bij aan een betere wereld."

In december 2023 heeft de staatssecretaris van IenW de ILT de opdracht gegeven om de handhaving op deze regelgeving voor een deel tijdelijk niet toe te passen. In 2024 evalueert het ministerie van IenW deze regeling.

Beleidsregel brandstoffen

In april 2023 is de beleidsregel voor brandstoffen naar lage- en midden inkomenslanden ingegaan. Daarmee heeft de ILT strengere milieueisen gesteld aan de productie van brandstoffen. Door deze beleidsregel is de export van brandstof naar de betreffende regio's van betere kwaliteit geworden. Naar Nederlands voorbeeld wordt in België aan regelgeving gewerkt. Hierdoor wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan een Europees gelijk speelveld en verbetering van de brandstofkwaliteit. Tijdens de klimaattop in Dubai in 2023 is dit Nederlandse voorbeeld belicht.

Ladingresiduen

In 2022 en 2023 heeft de ILT onderzoek gedaan naar mogelijke lozingen van ladingresiduen vanaf zeeschepen die Tata Steel als bestemming hadden. Zij controleerde ook in 2023 regelmatig scheepsdekken op aanwezigheid van vervuiling. Dit toezicht deed zij met drones. De inspectie heeft deze werkwijze uitgebreid naar kolenterminals in meer Nederlandse havens.

Weglekken van afvalstoffen

In oktober 2023 is de ILT een nieuw programma Afval gestart. Dit programma richt zich op de maatschappelijke schade doordat afvalstoffen niet circulair verwerkt worden. De ILT zoekt naar informatie voor een verklaring hoe schade ontstaat en naar vernieuwende toepassingen van het bestaande juridische kader. Ook zoekt de inspectie naar nieuwe interventies waarmee schade door afvalstoffen in de toekomst kan worden voorkomen.

Het programma maakt het verschil met een nieuwe benadering voor toezicht. Deze benadering is gericht op het verdienmodel als werkelijk probleem van ongewenste afvalstromen. Daarmee streeft de inspectie ernaar om veranderingen in de hele keten voor elkaar te krijgen. Belangrijk hierbij is de samenwerking met andere toezichthouders, partners in het strafrecht en partijen zoals onderzoeksinstellingen. In 2023 heeft

de ILT onderzoeken gestart naar onder andere milieuschadelijk gedrag bij export van kunststof, in de textielketen en bij zonnepanelen en windmolens.

Inzet EVOA

In 2023 heeft de ILT in samenwerking met politie en andere handhavingspartners controles en bedrijfsinspecties uitgevoerd in relatie tot EVOA. Met name bij inzamelaars en verwerkers van kunststof naar aanleiding van gewijzigde regelgeving. Hierbij geldt dat een deel van het kunststofafval bestemd moet zijn voor milieuverantwoorde recycling, vrij van ander afval en eventuele verontreinigingen. Daarnaast heeft de inspectie gecombineerde transport- en bedrijfscontroles uitgevoerd, gericht op afvalverwerkingsbedrijven. Hierdoor heeft de ILT hen ook kunnen informeren over actuele wet- en regelgeving ten aanzien van het overbrengen van afval van en naar het buitenland.

Ook heeft de ILT toezicht gehouden op sloopschepen. Dit toezicht gebeurde onder meer op basis van de EVOA-regelgeving. Dit om te voorkomen dat sloopschepen terechtkomen in Azië waar zij ontmanteld worden op een manier die slecht is voor het milieu. In haar toezicht maakt de ILT gebruik van een rekenmodel om te voorspellen welke schepen mogelijk gesloopt gaan worden.

Bodem

Wat is de rol van de ILT?

De ILT werkt aan de bescherming van de bodem. Het gaat vooral om veilig en duurzaam gebruik van grond en bouwstoffen. De focus van het bodem- en bouwstoffentoezicht is gericht op het voorkomen van risico's en ongewenste gebeurtenissen. Zoals het (weg)mengen van verontreinigingen in de ketens van grondverzet en toepassing van bouwstoffen. Hierbij kunnen uitloging en uitspoeling van verontreinigingen plaatsvinden wat de bodemkwaliteit bedreigt.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Veilig en circulair gebruik van bodem en bouwstoffen

Immobilisaat

Bij inspecties heeft de ILT overtredingen waargenomen bij bedrijven die grond, baggerspecie en minerale reststoffen bewerken tot een bouwstof (immobilisaat). De ILT heeft ook geconstateerd dat de eisen waaraan het product moet voldoen om in aanmerking te komen voor een certificaat, onduidelijk zijn. Deze eisen zijn opgenomen in de beoordelingsrichtlijn (BRL). De ILT stimuleert een betere naleving van de huidige BRL en richt zich op het aanpassen van deze BRL om milieuschade te voorkomen.

Grondbanken

Op basis van 10 inspecties in 2023 heeft de ILT een 1e beeld gekregen van risico's bij grondbanken en -reinigers. Grondbanken zorgen voor de opslag, bewerking en hergebruik van grond. Een geconstateerde onzorgvuldigheid in de BRL is dat vervuilde grond niet wordt gereinigd maar wordt samengevoegd. Dit zal worden aangepast in de BRL. Verder is de inspectie een onderzoek gestart naar de oorzaken en (financiële) prikkels in het systeem van grondbanken en grondreinigers die kunnen leiden tot milieuschade. Dit onderzoek wordt in 2024 afgerond en geeft input voor meer gerichte interventies.

Staalslakken

In opdracht van de ILT heeft het RIVM onderzoek gedaan naar mogelijke milieurisico's bij het toepassen van zandvervangende staalslakken in vooral grootschalige werken.

Staalslakken zijn een bijproduct van de staalproductie. Ze worden als een gecertificeerde bouwstof in de markt gezet. Over de geconstateerde risico's bij het gebruik van deze staalslakken heeft het RIVM een rapport opgesteld. Hieruit blijkt dat de huidige wettelijke regels voor het gebruik ervan, de geconstateerde risico's voor mens en milieu onvoldoende afdekken. Daarom heeft de ILT een signaalrapportage over de milieurisico's bij het toepassen van staalslakken naar de staatssecretaris gestuurd.

Recyclinggrranulaat

De ILT heeft een onderzoek gestart naar recyclinggranulaten om de naleving door puinbrekers te controleren. Ook Kamervragen over verontreinigingen van menggranulaat met plastic in natuurgebieden waren hier aanleiding voor. Bovendien is het groeiende aantal signalen van omgevingsdiensten een reden om naleving grondiger en branche-breed te bekijken. De focus van het onderzoek lag op het vermengen van (verontreinigde) grond in steenachtig puin. Dit komt vaak voor en is daarmee een risico voor het milieu.

In 2023 heeft de ILT een aantal projectlocaties bezocht. Zij heeft inspecties uitgevoerd bij 10 puinbrekers en gesprekken gevoerd met de 4 betrokken certificerende instellingen. Op basis van de uitkomsten hiervan heeft Directoraat-Generaal Water en Bodem (DGLM) een memo opgesteld over grond in recyclinggranulaten. Zij bespreekt het memo in 2024 met de branche. In het memo staat dat verschillende wet- en regelgeving onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Dit komt de duidelijkheid en eenduidigheid niet ten goede.

Voorkomen van bodemverontreiniging

Bodembeschermende voorzieningen

De ILT heeft gekeken naar inspectie-instellingen die periodiek inspecties van bodembeschermende voorzieningen uitvoeren. Zij controleren bijvoorbeeld vloeren bij tankplaatsen. Deze instellingen beoordeelden het naleefgedrag in het algemeen als goed. Wel zijn er zorgpunten, bijvoorbeeld over de wetgeving die niet alle milieurisico's afdekt. De ILT heeft deze gedeeld met de beleidsdirectie van IenW, brancheorganisaties en omgevingsdiensten. Daarnaast is zij gestart met het beoordelen van de aanleg van bodembeschermende voorzieningen.

Verbeteren van de kwaliteit van toezicht

Programma Versterking Kwalibo

Samenwerking met meerdere partijen is nodig om risico's voor en maatschappelijke schade van de bodem te voorkomen. Daarom neemt de ILT deel aan het Programma Versterken Kwalibo (kwaliteitsborging in het bodembeheer). In dit programma werken publieke en private partijen samen. Daarin heeft de ILT een adviesrol bij verbetermaatregelen, zoals een leidraad normdocumenten, voorkoming van belangenverstrengeling en wijziging van regelgeving. Daarnaast draagt de inspectie bij aan normcommissies en het beantwoorden van interpretatievragen.

Versterken samenwerking omgevingsdiensten

De ILT is 1 van de schakels in het toezicht van de bodemketen. Daarom is samenwerking met andere toezichthoudende partijen noodzakelijk. Voor versterking van de samenwerking met decentrale overheden richt de ILT zich vooral op omgevingsdiensten. De ILT heeft in 2023 een project gestart om de samenwerking te stimuleren. Inmiddels zijn contactpersonen bekend en in 2024 wordt dit project verder vormgegeven.

Freeriders

Bij de ILT zijn de afgelopen jaren signalen binnengekomen over zogenoemde freeriders die werken met bodem, grond en bouwstoffen. Freeriders zijn bedrijven die werkzaamheden uitvoeren zonder de benodigde erkenning. Zij werken onder de radar en daarom is het moeilijk om deze bedrijven op te sporen en aan te pakken. De ILT is een traject gestart volgens de systematiek van Open Multistakeholder Beleidsontwikkeling (OMSBO). Dat wil zeggen dat de inspectie honderden externe stakeholders heeft gevraagd om deel te nemen. Het doel is om samen tot een effectieve aanpak te komen. In de 1e fase in 2023 is zo informatie verzameld over kenmerken, criteria en motieven van freeriders. In 2024 bepaalt de inspectie samen met stakeholders welke interventies geschikt zijn om freerider-gedrag te beperken.

Satelliet toezicht

De ILT laat samen met de politie een nieuw dashboard voor satellietdata ontwikkelen, 'TerraVisie' genaamd. Dit dashboard is bedoeld voor inspecteurs om met gegevens van satellieten, grond en bouwstoffen te herkennen en om (groot) grondverzet in beeld te krijgen. Uit de test van het dashboard in 2023 bleek dat het lastig is om specifieke stoffen te herkennen. In 2024 wordt het dashboard verder doorontwikkeld zodat de ILT de gegevens zo goed mogelijk kan benutten in haar toezicht.

Meldingen

Bodemsignalen

De ILT heeft een digitaal loket waarbij iedereen melding kan maken van vermoedelijke overtredingen van de wettelijke regels van Kwalibo. Dergelijke meldingen heten bodemsignalen en de inspectie beoordeelt ze volgens een vaste systematiek. Daarbij toetst zij eerst of de (vermoedelijke) overtreding valt onder de Kwalibo-bevoegdheid van de ILT. Daarna kijkt zij of het gaat om een duidelijk milieuhygiënisch risico. In haar afweging kijkt de inspectie of er sprake is van herhaling en of er onmiddellijk verbetermaatregelen zijn getroffen. Bij geen of lichte(re) tekortkomingen, doet de inspectie geen vervolgonderzoek. Of er wordt aangesloten bij eventuele corrigerende acties door het lokale bevoegd gezag. De ILT onderzoekt de overige meldingen. In 2023 kwamen ongeveer 330 signalen via het loket binnen. Daarvan deed de ILT bij 50% een vervolgonderzoek.

Chemische stoffen en biociden

Wat is de rol van de ILT?

De ILT houdt risicogestuurd toezicht bij bedrijven op naleving van Europese regelgeving voor productie, handel en gebruik van industriële chemicaliën. Dit doet zij ook bij chemische producten voor professionele gebruikers en biociden. Risicogericht toezicht houdt in dat de inspectie bedrijven en producten selecteert waarvan ze verwacht dat de kans groot is dat deze niet voldoen aan de regels.

Het doel van de ILT is om de blootstelling van mens en milieu aan gevaarlijke chemische stoffen in Nederland te verminderen. Door toezicht op de fabricage, handel en toepassing ervan, wil de inspectie zorgen dat deze stoffen zo veilig mogelijk zijn voor mens, dier en milieu. De ILT richt zich hierbij vooral op de schakels in de keten die deze chemische stoffen op de markt brengen en toepassen in producten.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Programma Zeer Zorgwekkende Stoffen

De maatschappij vraagt om een veilige woon- en leefomgeving waarin grip en sturing is op de ontwikkeling en toepassing van chemische stoffen. Het wordt steeds duidelijker dat de belasting door zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) voor mens en milieu de toelaatbare niveaus heeft bereikt en overschrijdt. De ILT heeft met het gestarte programma ZZS als doel om blootstelling van mens en milieu aan een ophoping van deze stoffen te verminderen. Zij zet bedrijven aan tot actie waarmee deze de productie en toepassing van gevaarlijke chemische stoffen beëindigen. Of vervangen door minder belastende stoffen.

In 2023 is de ILT samen met omgevingsdiensten gestart met het verscherpen van toezicht op de uitstoot van PFAS. Het doel is om de blootstelling aan ZZS te verminderen. De ILT heeft hierbij voorrang gegeven aan de import en export van PFAS-houdend afval. Daarnaast heeft de inspectie samen met de Universiteit van Utrecht de PFAS-gehaltes van het oppervlaktewater van de Rijn en Maas in kaart gebracht. Dit zijn 2 belangrijke drinkwaterbronnen. Hierbij is ook een database aangelegd met onder

andere data van mogelijke lozers van PFAS op deze rivieren. De komende jaren breidt de ILT deze database verder uit waardoor de grootste PFAS-uitstoters in beeld komen.

Verder heeft de ILT een start gemaakt met het toezicht op het verbod van PFOA in blusschuim en de juiste afvoer van deze stoffen. Dit is een relatief nieuw verbod en de ILT is haar toezicht hierop nog aan het ontwikkelen. Op basis van het nationale dreigingsbeeld Milieucriminaliteit, coördineert de ILT de bestuurlijke en strafrechtelijke aanpak over ZZS voor de Strategische Milieu Kamer. Voor Chroom 6 heeft de ILT toezicht gehouden op hiervoor verleende autorisaties. De inspectie brengt de import, het gebruik en de toepassing ervan verder in kaart op nationaal niveau. Het doel is om zoveel mogelijk uitfasering van deze stof voor elkaar te krijgen.

Chemische stoffen

De ILT heeft zich in 2023 gericht op de beperking van het totale gehalte van 8 polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK) in rubbergranulaat. De inspectie keek hiernaar bij producten, handelaren en onderhouds- en aanlegbedrijven. Het Europees agentschap voor chemische stoffen (ECHA) heeft deze restrictie opgesteld naar aanleiding van maatschappelijke zorgen over de impact van deze stoffen op de gezondheid en het milieu. Sinds augustus 2022 geldt een strengere norm voor granulaat dat wordt gebruikt als instrooimateriaal voor kunstgrasvelden en speelplaatsen. Op basis van een marktverkenning heeft de ILT 12 bedrijven onaangekondigd geïnspecteerd. Bij 6 van de bedrijven heeft zij het betreffende product aangetroffen. Na onderzoek bleek dat het gehalte PAK aan de norm voldeed.
Verder heeft de ILT op verschillende manieren bijgedragen aan het verminderen van het maatschappelijk effect van chemische stoffen. Onder meer door inspectie op naleving van:

- Informatievereisten voor bedrijven naar aanleiding van stofevaluaties of dossierbeoordelingen.
- Toepassing van de indelingscriteria voor staalslakken. Bedrijven die gevaarlijke chemische stoffen in de handel brengen, moeten aan strengere eisen voldoen voor de indienings- en informatieplicht.
- Nieuwe eisen voor veiligheidsinformatie in het veiligheidsinformatieblad van gevaarlijke stoffen over onder meer nano- en hormoonverstorende stoffen. Leveranciers moeten de juiste veiligheidsinformatie geven aan professionele gebruikers voor het nemen van risicobeheersmaatregelen. Dit om de blootstelling en emissie van gevaarlijke chemicaliën te beperken.

Antifouling

Antifouling is speciale verf waar specifieke chemische stoffen aan zijn toegevoegd. In 2023 bleek uit onderzoek dat er voor binnenvaartschepen maar een beperkt aantal soorten toegelaten antifouling beschikbaar is. Door gebrekkige registratie van het gebruik door professionele toepassers van antifouling, kan de ILT het toezicht moeilijk uitvoeren. Verder is gebleken dat niet-toegelaten antifouling in webshops te koop is. De ILT heeft de uitkomsten van haar onderzoek aan meerdere brancheorganisaties gecommuniceerd.

Etikettering van biociden

De ILT heeft samen met Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) gekeken naar biociden die worden gebruikt bij mijnbouwwerkzaamheden. Hieruit bleek dat vooral etiketten niet altijd voldeden aan de eisen. Daardoor werd de gebruiker niet gewezen op mogelijke veiligheids- en milieurisico's bij toepassing van die stof. De ILT heeft overtreders gewaarschuwd dat de etiketten moeten worden aangepast.

Daarnaast onderzocht de ILT de handel van bestrijdingsmiddelen tegen de eikenprocessierups op gebruik van etiketten. In sommige gevallen misten wettelijk verplichte gevaarspictogrammen en waarschuwingsteksten waardoor de gebruiker niet werd geïnformeerd over de risico's van deze producten. Door het opleggen van herstelmaatregelen heeft de ILT de producenten gedwongen om hun etiketten aan te passen volgens wet- en regelgeving.

Handhavend optreden ILT

De ILT heeft herstelmaatregelen geëist van een groot plaagdierbeheersbedrijf dat, door foutief gebruik van een muizenbestrijdingsmiddel, kalveren heeft vergiftigd. In haar onderzoek constateerde de inspectie 10 overtredingen. De ILT is een dwangsomtraject gestart dat doorloopt tot in 2024. Eind december deed zich een vergelijkbaar incident voor. Door fout biocidengebruik door een ander groot plaagdierbeheersbedrijf waren ook kalveren vergiftigd. De ILT heeft dit bedrijf eind 2023 een bestuurlijke boete aangezegd, voor het niet voldoen aan de gebruiksvoorschriften van meerdere biociden.

Jabik zoekt als senior inspecteur biociden de verschillen tussen wet en de werkelijkheid.

"Een biocide is een stof die organismen doodt. Biociden mogen niet zomaar verkocht worden. Ze worden eerst beoordeeld op werkzaamheid en veilig gebruik, voor ze op de markt worden toegelaten. Net als bijvoorbeeld medicijnen. Wij kijken of er geen niet-toegelaten producten op de markt zijn. Daarmee beschermen we mens, dier en milieu. En tegelijk beschermen we bedrijven die zich aan de regels houden ook tegen oneerlijke concurrentie."

Samenwerking ILT en NVWA versterkt

De ILT heeft haar samenwerking met de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) versterkt wanneer het gaat over biociden. Er is een periodiek Rodenticidenoverleg inspectiediensten gestart. Er zijn in 2023 samenwerkingsafspraken gemaakt en er is meer afstemming over dit onderwerp. Verder heeft de ILT bijgedragen aan het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst tussen alle inspectiediensten die bevoegd zijn voor biociden. Deze wordt in 2024 afgerond. De inspecteurs van de NVWA geven hun waarnemingen van overtredingen gemaakt door professionele knaagdierbeheersbedrijven op agrarische bedrijven en in de horeca door aan de ILT. De ILT spreekt dan op basis van deze gerapporteerde feiten de plaagdierbeheerser aan en legt zo nodig een maatregel op.

Dashboard met douanegegevens voor inspecteurs

Om het werken met douanegegevens voor inspecteurs en analisten te verbeteren, is er een zogenoemd douanedashboard ontwikkeld. Hiermee kunnen inspecteurs zelf gewenste informatie zoeken. Zij hoeven hiervoor geen data analisten meer in te zetten maar kunnen zelf veel gevraagde informatie overzichtelijk presenteren. De ILT gebruikt dit dashboard al in haar toezicht op genetisch gemodificeerde organismen, explosieven, pleziervaartuigen en conflictmineralen. Zij werkt aan een bredere inzet van het dashboard bij andere onderwerpen.

Uitstoot OAS en F-gassen

Wat is de rol van de ILT?

Gefluoreerde broeikasgassen (F-gassen) dragen bij aan de opwarming van de aarde. Ozonlaag afbrekende stoffen (OAS) zijn slecht voor de ozonlaag. Daarmee zijn deze stoffen een bedreiging voor mens en milieu. In Europese verordeningen zijn handelsquota voor een deel van de F-gassen opgenomen en veel toepassingen van OAS en F-gassen zijn verboden. Daardoor mogen er steeds minder OAS en Fgassen in omloop komen en worden de emissies beperkt. In de praktijk zorgen deze oplopende beperkingen ervoor dat de illegale handel sterk opkomt. Het toezicht van de ILT zet in op het terugdringen van illegale handel en ongewenste lekverliezen van deze stoffen. Daarbij werkt de inspectie samen op nationaal en internationaal niveau. Door informatie en praktijkervaringen uit te wisselen, kan de ILT de illegale handel effectiever aanpakken.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Samenwerking om illegale handel tegen te gaan

Het toezicht op de bepalingen uit de Europese Ozon- en F-gassenverordening is in 2023 onderdeel geworden van het reguliere toezichtprogramma van de ILT. Daarbij is de samenwerking op nationaal niveau met onder meer Douane, politie en omgevingsdiensten onverminderd voortgezet. De ILT heeft handelaren van illegale drukhouders opgespoord. Daarbij heeft de inspectie gebruik gemaakt van data die zij op basis van haar risicoprofielen van de Douane heeft ontvangen. En van data op basis van informatie over gedrag van handelaren op internet. Aangetroffen illegale drukhouders moeten worden vernietigd. Hiervoor zijn afspraken met bedrijven gemaakt die hiervoor over een vergunning beschikken. Daarnaast heeft de inspectie ook in 2023 ingezet op het verhogen van de bewustwording voor illegale handel in drukcilinders. Dit deed zij door presentaties en briefings te geven en door mee te doen aan transportcontroles van onder meer de politie.

De ILT heeft actie ondernomen om de samenwerking op Europees niveau te versterken. Daardoor kan er op termijn nog meer zicht komen op illegale handelsstromen naar Nederland. Van haar kant heeft de inspectie informatie over importeurs dan wel

aanbieders in Nederland doorgegeven aan IOD, Europol, het Europees anti-fraude bureau OLAF en instanties in Polen, Turkije en Spanje. Er zijn plannen voor de oprichting van een zogenaamde Administrative Cooperation Group (Adco) op EU-niveau.

De ILT nam ook in 2023 met haar eigen Inlichtingen- en Opsporingsdienst deel aan EMPACT (Europees multidisciplinair platform tegen criminele bedreigingen) voor strafrechtelijke samenwerking. In hetzelfde jaar heeft de ILT een medaille ontvangen van het VN-Milieuprogramma UNEP. Dit voor het stoppen van de import van een partij van 1.600 cilinders met illegale koelgassen. De ILT ervaart de onderscheiding als een compliment voor de inzet door haar inspecteurs. Het is een aanmoediging om door te gaan op de ingeslagen weg. In 2023 is weer een partij van 1200 illegale drukhouders met in totaal 15 ton koelgassen onderschept. Hiervoor is proces verbaal opgemaakt tegen de handelaar.

Lekverliezen

Bedrijven die OAS en F-gassen toepassen, moeten daar zorgvuldig mee omgaan. Dit om zoveel mogelijk te voorkomen dat er gassen vanwege een lekkage ontsnappen naar de lucht. Daarom mogen alleen gecertificeerde bedrijven werkzaamheden uitvoeren aan installaties met deze gassen. De ILT heeft bedrijven die niet gecertificeerd zijn en toch handelingen met F-gassen uitvoerden, een bestuurlijke strafbeschikking milieu opgelegd. Daarnaast heeft de ILT gekeken naar de kwaliteit van het private toezicht. Zij lette bijvoorbeeld op slecht presterende gecertificeerde bedrijven of personen die afbreuk doen aan de waarde van de certificaten. Bevindingen hiervan zijn meegenomen bij audits bij de betrokken certificerende instellingen.

De ILT heeft supermarktketens met abnormale lekverliezen onderzocht. Hierbij werkte de ILT samen met omgevingsdiensten. Aan de hand van een dataset zijn lekverliezen afgeleid bij stationaire koelinstallaties. Opvallend was de constatering bij een inspectie van een distributiecentrum van een grote supermarktketen. Daar bleek dat bij een koelinstallatie van de aanwezige 178 kg koelvloeistof, er binnen 1 jaar 50 kg was weggelekt. Dit is een ernstige overtreding. Om het milieueffect hiervan te compenseren zou 65 hectare bos moeten worden aangeplant. Voor het efficiënt terugdringen van abnormale lekverliezen is er een gedragsverandering nodig. En dan niet alleen van individuele supermarktvestigingen. Om dit te bereiken is een meer langdurige inzet nodig die wordt voortgezet in 2024. Daarbij vraagt de ILT bestuurders van concerns van supermarkten en installatiebedrijven om hierin hun verantwoordelijkheid te nemen. Zij gebruikt daarvoor uitkomsten van inspecties om de noodzaak te benadrukken.

Goederen- en personenvervoer over de weg

Wat is de rol van de ILT?

De ILT zet zich in voor veilig, eerlijk en duurzaam goederen- en personenvervoer over de weg. Personenvervoer heeft betrekking op taxi- en busvervoer. Het toezicht op goederenvervoer richt zich op het naleven van regels voor rij- en rusttijden, vergunningen, belading of cabotage. Dat laatste betekent vervoer van goederen over de weg in het binnenland voor rekening van buitenlandse vervoerders. Het doel van toezicht is het vergroten van de veiligheid en het bevorderen van eerlijke concurrentieverhoudingen tussen bedrijven die werkzaam zijn in het goederenvervoer. Voor het personenvervoer kijkt de ILT of chauffeurs kundig en uitgerust zijn en of zij op een betrouwbare manier hun werk doen. Ook controleert zij of voertuigen in een goede technische staat zijn.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Beter beeld van meer transportbedrijven

In 2023 heeft de ILT meer bedrijven in het wegvervoer van goederen en personen met een digitale inspectie gecontroleerd op de naleving van de rij- en rusttijden. Sinds de start met digitale inspecties in 2021, kreeg de ILT extra inzicht in het naleefgedrag van meer dan 3.800 transport- en busbedrijven. De ILT kan door deze verbeterde informatiepositie beter risicogestuurd toezicht houden. Dat wil zeggen dat zij zich hierdoor meer richt op de bedrijven waar een steviger toezicht nodig is.

Thema-acties goederenvervoer

In 2023 heeft de ILT wegcontroles uitgevoerd, speciaal gericht op voertuigen met een gewicht van meer dan 3500 kilogram. Hierbij is er in de meeste gevallen een tachograafplicht. In de praktijk bleek dat deze verplichting in de helft van de gevallen niet werd nageleefd. Ruim een kwart van de voertuigen beschikte niet over een tachograaf. Een ander deel beschikte hier wel over, maar gebruikte deze niet. De ILT heeft de uitkomsten van deze thema-acties gebruikt om de bewustwording voor het gebruik van de tachograaf bij de chauffeurs te vergroten. Hierna zijn vrijwel alle gecontroleerde bedrijven de regels wel gaan naleven.

Bert, inspecteur goederenvervoer, kan zich goed inleven in zijn doelgroep omdat hij zelf ook heeft gereden.

> “Wij dragen geen handboeien, vuurwapens of stokken. Maar ik wil wel de markt beïnvloeden. Ik wil de chauffeurs duidelijk maken dat de wet er is om hen te beschermen. Dat is belangrijk voor hun eigen veiligheid en voor die van de andere weggebruikers.”

Verder heeft de ILT vanuit de samenwerking met het landelijke Transport, Informatie en Expertisecentrum (TIEC), verschillende ondernemingen in het goederenvervoer over de weg grondig onderzocht. Het ging hierbij om onderzoeken bij ondernemingen aan de onderkant van de markt die veel overtredingen plegen. Door middel van zogenaamde TIEC-acties worden deze ondernemingen vanuit verschillende overheidsorganisaties gecontroleerd en aangepakt.

Toezicht taxi

In 2023 zijn verschillende objectinspecties uitgevoerd. Deze inspecties heeft de ILT alleen of in samenwerking met handhavingspartners gedaan. Ze hebben geleid tot meer bewustzijn over en focus op veilig taxivervoer bij chauffeurs. Ook heeft de ILT actief ingezet op het informeren van de branche met de voorlichtingscampagne ‘veilig taxivervoer’. Hiervoor heeft de ILT een folder gemaakt voor taxichauffeurs en -ondernemers. In deze folder stond informatie over het correct gebruiken van een Boordcomputer Taxi (BCT) en de regels voor arbeids- en rusttijden. De folder is onder andere actief verspreid tijdens objectinspecties. Ook heeft de ILT in 2023 verschillende bedrijfscontroles uitgevoerd in samenwerking met handhavingspartners.

Boordcomputer taxi

In 2023 heeft de ILT gewerkt aan de variant Gegevens Centraal uit de BCT Varian-tenstudie. Hierbij worden op alternatieve manieren gegevens voor het taxitoezicht draadloos en kaartvrij verkregen. Dit heeft invloed op de manier waarop taxichauffeurs rij- en rusttijden doorgeven. De nieuwe manier zal er naar verwachting toe leiden dat inspecteurs minder tijd kwijt zijn aan het verzamelen van gegevens, zodat meer tijd

overblijft voor het analyseren ervan en op basis van de analyseresultaten te handelen. Op voorwaarde dat de wetgeving klaar is, zal vanaf 2025 de verplichting voor taxion-dernemers en – chauffeurs gelden om voortdurend taxivervoergegevens (ritadminis-tratie en arbeids- en rusttijden) bij de Centrale Database Taxivervoer (CDT) van de ILT aan te leveren.

In 2023 is een testversie van het nieuwe systeem ontwikkeld en getest in de dagelijkse praktijk van taxibedrijven en de ILT. 5 commerciële partijen hebben deelgenomen aan deze praktijktoets. De deelnemende ICT-dienstverleners en taxiondernemers hadden een hoge waardering voor de ondersteuning vanuit en samenwerking met de ILT. Dit bleek uit de evaluatie van deze toets met een score van 4 uit 5.

Thema-acties busvervoer

In de 1e helft van 2023 heeft de ILT extra aandacht besteed aan het correct bedienen en gebruiken van de tachograaf door internationale buschauffeurs. Door de vaak bijzon-dere werkomstandigheden, gebeurt de registratie van arbeidstijden niet altijd goed. Dit kan gevolgen hebben voor de verkeersveiligheid, de veiligheid van passagiers en de bescherming van de chauffeur zelf. Door gerichte inspecties werden chauffeurs bewust gemaakt van het belang van een goede werkwijze om hun arbeid te registreren. Na het uitvoeren van deze gerichte acties, zag de ILT bij een hercontrole dat de registratie van arbeidstijden van deze groep chauffeurs is verbeterd.

Markttoezicht op producten

Wat is de rol van de ILT?

De ILT is de grootste markttoezichthouder in Nederland. Zij houdt namelijk toezicht op 40 van de 70 Europese verordeningen en (harmonisatie)richtlijnen die onder bijlage I van de overkoepelende Markttoezichtverordening 1020/2019 vallen. Dit gaat om bijvoorbeeld verkeersproducten, brandstoffen, elektrische en elektronische apparatuur (Ecodesign en RoHS). En om batterijen en accu's, bouwproducten, pleziervaartuigen en vuurwerk. Het markttoezicht dat de ILT uitvoert op producten kent meerdere doelen. Dat zijn de veiligheid en gezondheid van mensen, duurzaamheid van de leefomgeving en een gelijk speelveld voor bedrijven.

De ILT beschermt de markt door onder andere te controleren of producten voldoen aan de Europese duurzaamheids- en veiligheidseisen. Voorbeelden hiervan zijn de controle op energieverbruik, mogelijk gebruik van verboden gevaarlijke stoffen, brandveiligheid en constructieve veiligheid. Als producten niet voldoen, legt de ILT de fabrikant, importeur of distributeur maatregelen op om te zorgen dat het product gaat voldoen aan de eisen. Zo kan de ILT het product terugroepen of uit de handel laten nemen. Dit gebeurt via bijvoorbeeld een last onder dwangsom.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Inspecteren en signaleren

De ILT heeft in 2023 op veel verschillende productgroepen inspecties uitgevoerd. Bijvoorbeeld op elektrische en gaskachels, warmwaterboilers en kookkranen, LED-verlichting voor consumenten, koelkasten en televisies. Maar ook op pleziervaartuigen, ramen, deuren en staalconstructies. De inspecties bestonden uit een administratieve beoordeling en bij sommige productgroepen het daadwerkelijk testen van producten. Fabrikanten hebben informatie en producten die niet voldeden van de markt gehaald. De ILT heeft in 2023 ook ingegrepen op het gebruik van gasmaskers als persoonlijk beschermingsmiddel in de scheepvaart. Er bleek namelijk asbest in het filter te zitten. Verder heeft de ILT, hoewel dit een taak is van een fabrikant, de toeleveringsketen van verschillende typen vaartuigen gewezen op verschillende ondeugdelijke producten.

Ook heeft de inspectie een grote partij vuurwerk in beslag genomen. Dit vuurwerk had theatervuurwerk (T2) als etiket gekregen, terwijl in documentatie stond dat het ging om F4 vuurwerk. Dat laatste is vuurwerk dat veel gevaar oplevert en alleen bestemd is voor professioneel gebruik. Bij het nemen van monsters (proeven) en de analyse bleek zelfs dat deze niet de producten bevatten die op de papieren stonden. Ook is aan het eind van het jaar nog een grote partij vuurwerk in beslag genomen die niet in Nederland op de markt mocht worden gebracht.

De ILT heeft in 2023 verschillende signaalrapportages opgeleverd, bijvoorbeeld over autovelgen waaraan geen eisen zijn gesteld maar die mogelijk gevaar opleveren. Daarnaast heeft de inspectie naar aanleiding van inspecties op verschillende typen apparatuur haar ervaringen gedeeld met andere lidstaten en de Europese Commissie. Daarmee wilde de ILT helpen om regelgeving beter uitvoerbaar en handhaafbaar te maken. Ook heeft de ILT meegewerkt aan verschillende workshops in Europees verband. Hierin is met name gesproken met de branche van verlichtings- en verwarmingsapparatuur om het bewustzijn en de kennis te verhogen.

Kennis en aandacht van bedrijven voor productwetgeving vergroten

De ILT heeft geconstateerd dat veel bedrijven onvoldoende kennis of aandacht hebben voor de productwetgeving. Dit heeft tot gevolg dat producten niet vooraf getoetst worden op bijvoorbeeld veiligheidseisen of energie prestatie-eisen en dat productinformatie onvolledig of onjuist is. De ILT heeft dit probleem onder de aandacht gebracht met berichtgeving. Uiteraard gebeurt het plaatsen van nieuwsberichten naast het handhavend optreden richting de geïnspecteerde bedrijven. Ook is de ILT in nauw contact met diverse brancheorganisaties om nadere toelichting te geven over wet- en regelgeving.

Consumenten betrekken

De ILT heeft bekeken hoe zij eindgebruikers of consumenten een rol kan geven om het producttoezicht effectiever en efficiënter uit te voeren. Als test heeft de inspectie consumenten in een representatief onderzoek gevraagd in hoeverre zij wasmachines (laten) repareren. De aanleiding was een verkenning van de ILT naar de nieuwe wettelijke eisen van beschikbaarheid van reserveonderdelen. Met dit onderzoek wilde de ILT bepalen of er aanleiding is om toezichtactiviteiten in te zetten op het gebied van deze nieuwe regelgeving.

Minder (non-conforme) producten via subsidies op de markt

De ILT is een gezamenlijk traject met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) gestart. Hierin maken beide organisaties afspraken met elkaar om in de keten van duurzame producten nader te gaan samenwerken. Deze samenwerking waarbij ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheden werkt, leidt tot effectiever en efficiënter toezicht en uitvoering. Het doel is voorkomen dat non-conforme producten met overheidssubsidies op de markt komen en maatschappelijke schade veroorzaken. Non-conform betekent dat die producten niet volgens de wetgeving in de handel worden gebracht.

Europese samenwerking

Omdat de wettelijke eisen voor producten voor alle landen van de Europese Economische Ruimte gelden, is Europese samenwerking nodig. De ILT deelt inspectieresultaten en interventies via Europese informatie- en communicatiesystemen voor markttoezichthouders.

Via Europese netwerken en door deelname van de ILT aan gezamenlijke acties zijn, op voorstel van onder andere Nederland, initiatieven gestart voor de ontwikkeling van inspectieondersteunende instrumenten. Voorbeelden hiervan zijn ondersteunende ICT-tools voor het toezicht op online verkochte producten en voor het uitvoeren van administratieve controles. Daarnaast zijn vanuit deze initiatieven aanbevelingen gedaan aan de Europese Commissie om wetgeving beter handhaafbaar en uitvoerbaar te maken.

Emissies

Wat is de rol van de ILT?

Het toezicht op de emissies van verschillende transportmiddelen is vooral gericht op duurzaamheid en gezondheid. De ILT let vooral op te hoge uitstoot van stoffen zoals zwavel (SO_2), stikstof (NO_x) en CO_2 (broeikasgas). Ook geluid valt onder uitstoot van transportmiddelen, bijvoorbeeld van treinen en vliegtuigen. Ook daar zet ILT zich in voor een betere leefomgeving.

Het is belangrijk dat brandstoffen niet te veel zwavel bevatten. De ILT let daarom voor zowel zeevaart, binnenvaart (inclusief pleziervaartuigen) als voor mobiele machines en wegvervoer op de kwaliteit van die brandstof. Daarbij maakt de inspectie gebruik van bewezen technieken, zoals snuffelpalen, monsternames en metingen op afstand. Snuffelpalen zijn meetinstrumenten die veranderingen in de luchtsamenstelling signaleren. Voor metingen op afstand worden bijvoorbeeld drones of satellieten gebruikt. Ook gebruikt de ILT data van de Douane om de effectiviteit van het toezicht te verhogen.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Uitstoot zeevaart meten vanuit de lucht

Veel producten in Nederland zijn aangevoerd over zee. Dat is handig, maar de motoren van deze schepen vervuilen de lucht. Internationale regels stellen grenzen aan die uitstoot en de ILT controleert of deze worden nageleefd. Voor de uitstoot van stikstof geldt dat hoe jonger een schip, hoe lager de uitstoot van stikstof moet zijn. De ILT heeft in 2023 samen met 4 andere landen gemeten in hoeverre dat is gelukt. Uit metingen met drones, vliegtuigen en satellieten is geen verbetering gebleken. Daarom is dit samen met het ministerie van IenW op de internationale agenda gezet. Dit is een goed voorbeeld hoe vernieuwend gebruik van data en internationale samenwerking het inspectiewerk versterken. Bovendien kijkt de ILT of ze de kennis over toezicht met satellieten, breder kan toepassen.

Stookolie in de zeevaart

Het bijmengen van ongewenste stoffen in stookolie voor zeevaart is een probleem dat al jaren bestaat. Omdat de internationale regelgeving tekortschiet, kan dit probleem

moeilijk worden aangepakt. Het negatieve effect op luchtkwaliteit was voor de ILT aanleiding om te kijken of er toch maatregelen mogelijk zijn. In opdracht van het Openbaar Ministerie (OM) heeft de politie strafrechtelijk onderzoek gedaan naar de naleving van het Besluit organisch halogeengehalte brandstoffen (BOHB). De ILT is bevoegd gezag voor dit Besluit. Het genoemde onderzoek heeft nieuwe data opgeleverd. Daarmee is het opleggen van een last onder dwangsom beter mogelijk. Het OM stelt deze data ter beschikking aan de ILT.

Naast deze data, heeft de ILT ook door uitkomsten van laboratoriumonderzoek een beter beeld gekregen van eigenschappen van ongewenste bijmengingen in stookolie voor zeeschepen. Aanvullende data uit zogenoemde gas chromatography/mass spectrometry (GC/MS-gegevens) zijn nodig om dit beeld verder te verdiepen. De ILT gaat na hoe met deze data de ondertoezichtstaanden en locaties beter in beeld komen en hoe zij daarmee effectiever kan optreden tegen ongewenste bijmenging.

Gasolie in de binnenvaart

De binnenvaart lijkt minder aandacht te hebben voor schadelijke (zwavel)emissies dan de zeevaart. Daarom heeft de ILT, als bevoegd gezag voor het Besluit Brandstoffen Luchtverontreiniging, voor de binnenvaart een proef gestart met analysedata over zwavelgehaltes. De schippers waarvan de gasolie in hun schip een te hoog zwavelgehalte heeft, moeten deze afgeven bij een bunkerstation. De ILT bekijkt in deze pilot of hiervan een preventieve werking uitgaat. De pilot loopt door tot in 2024.

Stookolie in het vrachtverkeer

In Nederland moeten brandstoffen zoals benzine en diesel voldoen aan Europese milieutechnische normen. Handelaren kunnen financieel voordeel halen uit het illegaal mengen van dieselbrandstof voor het vrachtverkeer met bijvoorbeeld geregenereerde afgewerkte olie. Deze bestaat uit samenstellingen die vrijkomen bij het raffineren van afgewerkte olie in het buitenland en kunnen worden gebruikt voor andere doelen. Deze stookolie wordt ook wel designerfuel genoemd. Het gebruik van deze brandstof zorgt voor hogere emissies van het schadelijke NOx, PAK, fijnstof en roet. Dit heeft nadelige invloed op de gezondheid en leefomgeving. De regelgeving schiet tekort om handhavend op te treden. Daarom heeft de ILT een dringend beroep op bedrijven gedaan om in 2023 al te stoppen met deze praktijk. Daarnaast heeft de inspectie het voorstel gedaan om het Besluit brandstoffen luchtverontreiniging hierop te laten aanpassen. Dit zal in 2024 gebeuren. Daarmee kan de ILT rechtstreeks handhaven op naleving van regels en het illegaal mengen tegengaan.

Daarnaast heeft de ILT zoals elk jaar de kwaliteit van de diesel en benzine bij tankstations langs de openbare weg onderzocht. Deze was in bijna alle gevallen in orde.

Geluidshinder transport

Over het naleven van de normen door de grotere regionale luchthavens, schrijft de ILT jaarlijks rapportages die aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Concreet gaat het om Groningen Airport Eelde, Rotterdam The Hague Airport, Maastricht Aachen Airport en Lelystad Airport. In 2023 was de conclusie dat de geluidsnormen niet zijn overschreden. De luchthaven Schiphol heeft in 2023 bij Uithoorn wel de geluidsgrenswaarde overschreden met 19%.

Als de normen niet worden overschreden kunnen mensen toch geluidshinder ervaren. Personen en bedrijven melden zich bij de ILT als zij geluidshinder ondervinden van luchtvaart, verkeer op snelwegen of door treinen. Of als zij last hebben van trillingen die worden veroorzaakt door passerende treinen. Een individuele klacht over of een probleem met hinder, slaapverstoring, ongemak of onveiligheid heeft niet altijd te maken met een overtreding van wet- of regelgeving. In dat geval kan de inspectie niet handhavend optreden, maar wel uitzoeken wat er aan de hand is. Voor het voorspellen van de overlast van spoortrillingen ontwikkelde de ILT een innovatief model. Daarnaast is de ILT in gesprek gegaan met de relevante partijen die wijzigingen kunnen doorvoeren om de geluidshinder te verminderen.

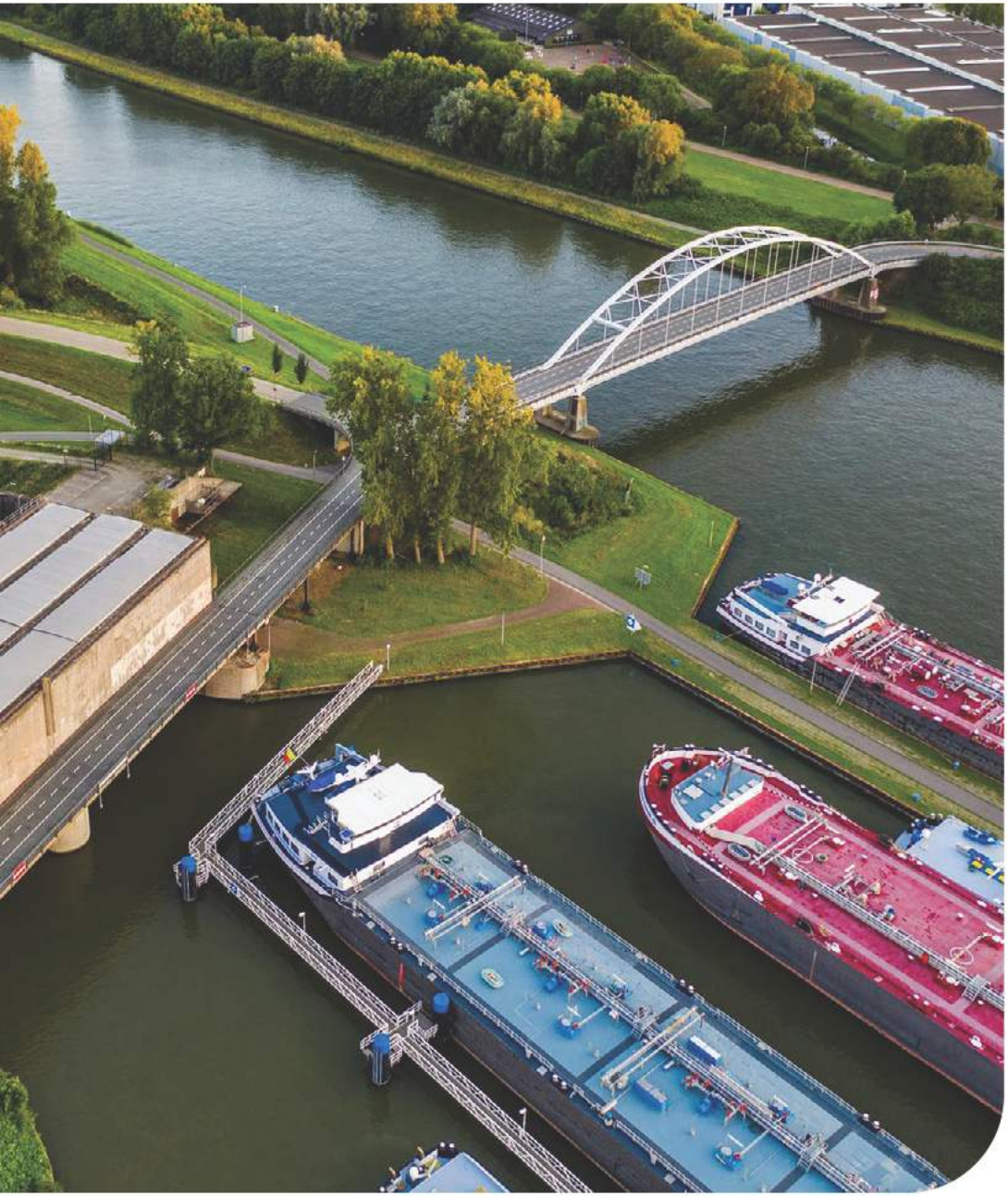

Zeevaart en binnenvaart

Wat is de rol van de ILT?

De ILT werkt aan veilige en duurzame scheepvaart, zowel over zee als op de binnenwateren, inclusief Waddenzee en Westerschelde. Maatschappelijke schade door scheepvaart gaat vooral over fysieke schade aan gezondheid en infrastructuur. Dus bijvoorbeeld schade bij bemanning, aan schip of kades. In dit jaarverslag staat meer over milieu- en gezondheidsschade in het onderdeel 'emissies'. Economische schade kan ontstaan door de kosten voor berging van een schip na een ongeval. Die kosten komen vaak voor rekening van de overheid, en in de binnenvaart vaak voor verzekeringsbedrijven. Scheepsafval en ladingsresten kunnen schade aan de leefomgeving toebrengen.

Het toezicht op de scheepvaart gebeurt onder andere op basis van inspecties aan boord van verschillende typen vracht- en passagiersschepen. Bij de binnenvaart voert de ILT ook bedrijfsinspecties uit. Dit zijn controles op de administratie van bedrijven die binnenvaartschepen exploiteren. Daarnaast onderzoekt de ILT ook ongevallen aan boord van Nederlandse zeeschepen wereldwijd, en alle zeeschepen op Nederlandse wateren. Verder verzorgt de inspectie gastlessen op zeevaartscholen en deelt zij kennis met reders.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Verbetering samenwerking met partners

De samenwerking met de partners zoals onder andere Rijkswaterstaat, politie en de havenbedrijven, is verbeterd. De ILT heeft processen beter beschreven zodat ze makkelijker leesbaar zijn en werkafspraken gemaakt of opnieuw vastgelegd. Een voorbeeld is de ILT-landelijke Handhavingsdag voor binnenvaart die heeft plaatsgevonden in maart 2023. Ook de overleggen in de Binnenvaart Toezicht Regio's zijn weer gestart. De externe partners nemen deel aan de ILT-vakgroep binnenvaart om ontwikkelingen die bij hen spelen te presenteren. Samenwerking is er internationaal met de European Maritime Safety Agency (EMSA) onder de paraplu van de Paris Memorandum of Understanding. Daarnaast werkte de ILT ook in 2023 samen met de havenbedrijven Rotterdam en Amsterdam. Voor zeevaart, visserij en voor het ILT-thema vastzetten

(sjorren) en stuwen van containers op zeeschepen, werkt de inspectie veel samen met de Kustwacht.

Digitalisering

Om op een efficiënte manier risico's op ongewenste gebeurtenissen te verkleinen, heeft de ILT gewerkt aan het digitaliseren van processen. Daarbij maakte zij gebruik van innovatieve methoden. Zo is het proces van de bedrijfsinspecties gestandaardiseerd en gedigitaliseerd. Dit werkt makkelijker voor de ondertoezichtstaanden maar ook voor de inspecteurs. De ondertoezichtstaande kan digitaal aanleveren in plaats van papieren documenten overdragen aan de ILT en dat is vaak eenvoudiger. Ook maakt dit inspecties op afstand mogelijk.

Van objectgericht naar systeemgericht vlaggenstaattoezicht

De ILT controleert de arbeidsomstandigheden en veiligheids- en milieueisen aan boord van zeeschepen. Bij schepen die onder Nederlandse vlag varen, heet dat vlaggenstaattoezicht. Naast het gewone fysieke toezicht aan boord, controleert de inspectie via digitaal- en systeemtoezicht. Op basis van beschikbare informatie en risico-inschatting bepaalt de ILT wanneer zij welk toezicht inzet. In 2023 heeft de ILT testen gedaan met de verschillende systemen van vlaggenstaattoezicht.

Controles veiligheid op opvanglocaties asielzoekers en vluchtelingen

Voor de veiligheid van de bemanning, de bewoners en mogelijk de direct omwonenden heeft de ILT verschillende inspecties uitgevoerd op zogenoemde hotelschepen. Deze schepen dienen als tijdelijke opvanglocatie voor asielzoekers en vluchtelingen. De inspectie controleerde op brandveiligheid, vluchtroutes, de uitrusting – denk aan reddingsmiddelen voor passagiers en bedden – en overige veiligheidsvoorschriften. Daarnaast is een vast contactpersoon vanuit de ILT voor zowel het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) als het ministerie van Justitie en Veiligheid (voor vluchtelingen) benoemd.

Waterevenementen

De ILT heeft contact opgenomen met verschillende gemeenten en de organisaties van waterevenementen. Dit om hen te wijzen op veiligheidsrisico's bij waterevenementen voor het vervoeren van passagiers op schepen die mogelijk niet voldoen aan

de wettelijke eisen. Vanaf 1 januari 2024 verstevigt de ILT namelijk de handhaving op het naleven van de Binnenvaartwet. Zij is toezichthouder op deze wet. Dit toezicht is dan vooral gericht op het bedrijfsmatig vervoeren van meer dan 12 personen, buiten de bemanning. Dan moet dit schip op basis van de Binnenvaartwet een geldig Certificaat van Onderzoek (CVO) hebben. Hiermee toont de betrokkene aan dat het schip aan alle technische eisen voldoet. Ook heeft de ILT duidelijk gemaakt dat de organisatie van het evenement dan wel de gemeente, niet bevoegd is om een ontheffing van de Binnenvaartwet aan deze schepen te verlenen. Wel kan een gemeente een aantal zaken regelen via de door hen afgegeven evenementenvergunning. De ILT heeft hiervoor een vaste contactpersoon benoemd.

Bruine vloot op binnenwateren

In 2022 zijn er op binnenwateren 2 ongevallen met dodelijke afloop geweest aan boord van historische zeilschepen, ook wel bruine vloot genoemd. Als reactie daarop heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) onderzocht hoe dit heeft kunnen gebeuren. Het doel is om daar wijze lessen uit te trekken om de veiligheid te verbeteren. Dit heeft in 2023 geleid tot afspraken en extra acties van de ILT:

- Met de keuringsinstanties is afgesproken dat zij hun klanten tijdig informeren over de vervaldatum van het Certificaat van Onderzoek en het Bewijs van Tuigage.
- Als de eigenaar het certificaat van een schip laat verlopen, ontvangt hij daarvan een bericht van de ILT. De inspectie geeft daarbij ook de waarschuwing dat het schip niet gebruikt mag worden, zolang het geen geldige certificaten heeft. Deze informatie deelt de ILT ook met haar handhavingspartners, zoals havenmeesters, de nationale politie en Rijkswaterstaat.
- Op verzoek van de sector publiceert de ILT sinds 18 januari 2023 een register van historische zeilende passagiersschepen die zowel over een geldig Certificaat van Onderzoek als een geldig Bewijs van Tuigage beschikken. Zij actualiseert dit overzicht wekelijks.
- De ILT monitort actief of schepen zonder geldig certificaat worden gebruikt. Wanneer de inspectie constateert dat het schip toch wordt gebruikt, dan kan zij het schip inspecteren en eventueel handhavend optreden. Een inspecteur bezoekt dan het schip waarbij deze bijvoorbeeld een vaarverbod kan opleggen.
- Voor 1 april 2023 hebben de ILT en de keuringsinstanties 23 schepen geïnspecteerd waarbij bijzonderheden zijn opgemerkt.
- Tijdens het vaarseizoen is (bijna) de hele vloot geïnspecteerd door de ILT en de keuringsinstanties.
- In september 2023 is een intensiveringsmaatregel afgestemd: inspecteurs van de ILT en de keuringsinstanties hebben weer de schepen bezocht.
- De ILT heeft met behulp van dronepiloten zichtwaarnemingen uitgevoerd. Bijvoorbeeld na een ongeval of voor een bedrijfsinspectie. De ILT heeft ongeveer 250 zichtwaarnemingen uitgevoerd.

De bruine vloot is onderdeel van het certificeringsstelsel binnenvaart. De ILT zag dat er in de praktijk binnen dit stelsel een aantal dingen niet goed gaat:

- Verschillende uitvoerenden moeten samenwerken: de ILT, keuringsinstanties, brancheverenigingen, boekingskantoren, Raad voor Accreditatie enzovoort. Deze partijen wisselen onvoldoende informatie uit. Hierdoor hebben zij onvoldoende inzicht in elkaars werk en de kwaliteit daarvan.
- De ILT kan onvoldoende toezicht houden op de certificerende instellingen omdat informatie ontbreekt. Hier werkt de inspectie aan.
- De betrokken uitvoerenden hebben niet altijd scherp wat hun rol en verantwoordelijkheid is, waardoor ze deze in sommige gevallen onvoldoende invullen. Zo hebben sommige partijen nu en dan meerdere rollen die niet altijd goed bij elkaar passen. Bijvoorbeeld dat een partij niet alleen inspecties uitvoert, maar ook optreedt als adviseur of verzekeraar. Dat kan de onafhankelijkheid en onpartijdigheid beïnvloeden wanneer deze partij onderzoek doet en certificaten afgeeft.

Spoor

Wat is de rol van de ILT?

De ILT zet zich in voor een veilig transport van personen en goederen over het spoor. Het Nederlandse spoornetwerk wordt zeer intensief gebruikt. Het gebruik van het spoor neemt toe door de verduurzaming van het personen- en goederenvervoer en het ontmoedigen van korte afstandsvluchten. Het Nederlandse spoor is een veilige, betrouwbare en duurzame vorm van transport.

De ILT houdt toezicht op het railverkeer en handhaaft de regelgeving voor de veiligheid op het spoor in Nederland. Hieronder vallen het hoofdspoorwegnet, tram, metro en de overige spoorwegen. Zo inspecteert de ILT de technische staat, belading en beremming van spoorvoertuigen, met specifieke aandacht voor goederentreinen. De inspectie voert ook audits uit op het wettelijk verplichte veiligheidsbeheerssysteem van zowel de spoorwegondernemingen als de infrastructuurbeheerder. Zo controleert de ILT bijvoorbeeld de vergunningen en bevoegdheidsbewijzen van machinisten.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Aanbevelingen en draaiboek bij concessiewisselingen

Wanneer een nieuwe exploitant het reizigersvervoer in een regio overneemt, is er sprake van een concessiewisseling. De ILT heeft onderzoek gedaan naar de veiligheidsrisico's die ontstaan bij een concessiewisseling. Op basis van deze risico's doet de ILT aanbevelingen. Ook is er een draaiboek ontwikkeld dat wordt gebruikt bij de voorbereiding van een concessiewisseling. 1 van de aanbevelingen is dat de vertrekkende concessiehouder verplicht wordt om mee te werken aan het 'inwerken' van de nieuwe concessiehouder, zodat het (nieuwe) personeel goed voorbereid kan beginnen. Hierdoor zijn machinisten beter bekend met de route en rijden minder vaak door een rood sein. Reizigers kunnen zo veilig gebruik blijven maken van het spoorvervoer.

Betere naleving medische keuringen hoofdconducteurs

De ILT ontving in 2022 het bericht dat de hoofdconducteurs van een reizigersvervoerder niet medisch gekeurd waren volgens de Europese voorschriften. Hoofdconducteurs

hebben een veiligheidsfunctie in het reizigersvervoer. Daarom moeten zij fysiek gekeurd worden. Voor het ontbreken van de medische keuringen heeft de ILT een last onder dwangsom opgelegd aan de vervoerder. In 2023 heeft de ILT opnieuw een aantal hoofdconducteurs gecontroleerd op een geldige medische keuring. Hierbij constateerde zij geen overtredingen.

Veiligheid overwegen

De ILT heeft geconstateerd dat voor het huidige overwegenregister een volledige onderbouwing op basis van cijfers ontbreekt. ProRail heeft daarna gewerkt aan een geschikte methode om de risico's van overwegen te beoordelen. In het gesprek met ProRail werden de volgende onderwerpen ook besproken: leren van voorvallen, visie, taakopvatting en verbetering van de veiligheid van overwegen. In 2023 voerde de ILT gesprekken met ProRail om ervoor te zorgen dat ProRail een geschikte methode ontwikkelt om risico's te beoordelen en deze toepast om de problemen op overwegen aan te pakken. Hierna zal de ILT de toepassing van deze methode toetsen.

Na een ernstige aanrijding tussen een trein en een tractor, op een overweg bij Hooghalen in 2020, werden er op meerdere plekken in het land tijdelijke snelheidsbeperkingen (TSB) ingesteld voor treinen bij onbeveiligde overwegen. De treinen mochten deze overwegen passeren met maximaal 90 km per uur. Dit geeft overstekende zware landbouwvoertuigen meer tijd om de overweg veilig te passeren. De ILT voerde in 2023 snelheidscontroles uit bij onbeveiligde overwegen met een TSB, in samenwerking met de Landelijke Eenheid van de politie. Voor 1 snelheidsovertreding is een boeterapport opgemaakt. Ondertussen heeft ProRail de meeste onbeveiligde overwegen met een TSB opgeheven en/of aangepast qua beveiliging. Eind 2023 waren er nog 4 overwegen waar een TSB actief is.

Rol bij treinongeval in Voorschoten

In april 2023 werd Nederland opgeschrikt door een ernstig treinongeval bij Voorschoten, waarbij een NS-trein ontspoorde en een kraanmachinist om het leven kwam. De ILT heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid geholpen bij het onderzoek naar de oorzaak van dit ongeval. Dit gebeurde onder andere met de inzet van drones. Het onderzoeksrapport wordt verwacht in 2024.

Inspecties van de spoorinfrastructuur

In 2023 vond de vijfjaarlijkse inspectie plaats van de fysieke kwaliteit van de spoorinfrastructuur. Deze is ingesteld na aanbeveling van de commissie Kuiken in 2012. In totaal werden 400 objecten, waaronder wissels, spoorstaven, overwegen en lassen, geïnspecteerd in 8 ProRail contractgebieden. De resultaten van deze risicogerichte aanpak worden bekend gemaakt in de loop van 2024.

Zo zegt Rick, inspecteur Rail, het volgende:

> "Doordat wij controleren of spoorwegondernemingen de regels naleven, dragen we bij aan de veiligheid op het spoor en daarmee aan een veiliger Nederland. Ik zie regelmatig positieve veranderingen. Dat bewijst voor mij dat mijn werk echt impact heeft."

Een betere veiligheidscultuur binnen de spoorsector

De veiligheidscultuur is de manier waarop een organisatie omgaat met veiligheid. Leert de organisatie van ongevallen? Zijn de werknemers zich bewust van veiligheidsrisico's? Om de veiligheidscultuur binnen de spoorsector te versterken voerde de ILT de afgelopen jaren meerdere gesprekken over dit belangrijke onderwerp met de spoorwegbedrijven en de infrastructuurbeheerder. Deze gesprekken werden gevoerd binnen de verschillende lagen van de organisatie.

Ook organiseerde de ILT 2 bijeenkomsten voor de spoorwegsector, waarop de organisaties met en van elkaar konden leren. De ILT draagt in 2024 de initiërende rol over aan het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, maar zal toezicht blijven houden op de manier waarop spoorwegondernemingen invulling geven aan het versterken van hun veiligheidscultuur.

Risicogericht en informatiegestuurd inspecteren

De ILT heeft in 2023 een strategie ontwikkeld om efficiënter en effectiever te inspecteren en daarmee de beperkte inspectie-capaciteit optimaal in te zetten. Met trendanalyses wordt voorspeld waar de grootste kans is op veiligheidsrisico's. Met deze inzichten kan de ILT zowel infrastructuur als spoormaterieel risicogericht inspecteren.

Werken met Europese standaarden: ERTMS

Het European Rail Traffic Management System (ERTMS) is een Europese standaard voor treinbeveiliging en -besturing. Ook in Nederland worden de komende jaren grote stappen gezet in de uitrol van ERTMS. De ILT is speelt bij deze migratie een rol als vergunningverlener en toezichthouder. De uitrol van ERTMS is een omvangrijke en complexe wijziging in het spoorsysteem en vraagt inspanning van de hele spoorsector. Naast haar huidige werkzaamheden zal de ILT extra werk moeten doen, gericht op de veiligheid tijdens de ontwikkeling, uitrol en het gebruik van ERTMS. De ILT houdt hierbij contact met meerdere stakeholders, zoals de landelijke programmadirectie ERTMS, de European Union Agency for Railways en de verschillende implementerende organisaties in Nederland.

Luchtvaart

Wat is de rol van de ILT?

De luchtvaartsector heeft te maken met grote maatschappelijke kwesties waar ze zich op moet aanpassen. Het gaat hier om duurzaamheid en kwaliteit van de leefomgeving. De ILT werkt op verschillende manieren aan een veilige luchtvaart, op het terrein van commerciële, kleine en onbemande luchtvaart (drones). Tegelijkertijd vervult ze steeds meer de rol als regisseur om de publieke belangen veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en internationale bereikbaarheid te bewaken en daarin een goede balans te behouden.

De ILT streeft naar een verdergaande systeembenadering van luchtvaartveiligheid. Daarin bekijkt de inspectie de veiligheid van luchtvaart als een systeem van onderling afhankelijke elementen zoals luchthaven, luchtverkeersleiding, luchtvaartmaatschappijen en de vliegtuigen zelf. De ILT voert onder andere inspecties uit aan boord van luchtvaartuigen en doet audits bij luchtvaartbedrijven. Deze werkzaamheden zijn vaak op basis van internationale wettelijke verplichtingen. Daarnaast gaat de ILT verder met de ontwikkeling van het toezicht op Schiphol. Dit doet zij door besturingstoezicht en aandacht voor veiligheidsmanagementsystemen.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Nederlandse Luchtvaartautoriteit

De ILT heeft haar rol als luchtvaartautoriteit verder versterkt, onder andere door extra personeel aan te nemen. Zo is de inspectie beter voorbereid op snelle ontwikkelingen in en grote maatschappelijke opgaven van de luchtvaart. De ILT werkt in het programma Versterking Luchtvaartautoriteit samen met de Directie Luchtvaart van het Directoraat-Generaal Luchtvaart en Maritieme Zaken (DGLM) van het ministerie van IenW. De ILT en het DGLM hebben daarbij ieder hun eigen verantwoordelijkheden. Er is een Kenniscentrum Luchtvaart opgezet. Dit Kenniscentrum heeft in 2023 bijgedragen aan de Staat van de luchtvaart. Hierover volgt later in dit hoofdstuk meer.

Schiphol

Op Schiphol heeft de ILT bijna wekelijks inspecties uitgevoerd op de vliegtuigopstelplaatsen (VOP's). Deze inspecties zijn bedoeld om te voorkomen dat voorvallen op de grond leiden tot gevaren in de lucht. Uit de inspecties bleek dat Schiphol niet helemaal voldeed aan de Europese regelgeving over toezicht op de VOP's. Schiphol werkt aan verbetering en de ILT houdt de voortgang hiervan goed in de gaten.

Daarnaast werkt de ILT samen met de Nederlandse Arbeidsinspectie om de werkomstandigheden op de VOP's te verbeteren. Speciale aandacht is er hierbij voor Auxiliary Power Units (APU's). Dit zijn hulpmotoren die in een vliegtuig de energie leveren voor andere functies dan de voortstuwing. Probleem is dat APU's de luchtkwaliteit verslechteren en dat ze geluidsoverlast geven. Eerst heeft de ILT druk uitgeoefend op Schiphol om te zorgen dat er voldoende alternatieve voorzieningen voor APU's zijn. Op de VOP's waar er in 2023 al goede alternatieve voorzieningen waren, hield de ILT toezicht op het gebruik hiervan door de luchtvaartmaatschappijen. Vanwege (herhaalde) overtredingen hebben 2 luchtvaartmaatschappijen, na een waarschuwing, een last onder dwangsom gekregen.

APU-projectleider Tamara vertelt waarom APU's toch veel aan staan:

> "Een belangrijke reden hiervoor is het gebrek aan (werkende) alternatieve voorzieningen. De ILT heeft Schiphol gevraagd om in afstemming met alle betrokken luchtvaartbedrijven een actieplan te maken om het APU-gebruik te beperken. Dit is met name belangrijk voor de luchtkwaliteit en voor de gezondheid van de mensen die op het platform werken."

Staat van Schiphol en Staat van de luchtvaart

Ook in 2023 heeft de ILT het rapport Staat van Schiphol uitgebracht. In deze uitgave vroeg de ILT onder andere aandacht voor 2 ontwikkelingen. Deze gingen om het te hoge gebruik van de APU en onvoldoende doorzettingsmacht voor het Integral Safety Management System (ISMS). Onvoldoende doorzettingsmacht betekent dat de samenwerkende luchtvaartbedrijven onvoldoende in staat waren om veiligheidsmaatregelen daadwerkelijk tijdig en volgens afspraak door te voeren.

De Staat van Schiphol is in de loop van 2023 inhoudelijk verdiept en verder ontwikkeld tot de Staat van de luchtvaart. Het rapport is in het 1e kwartaal van 2024 voor het eerst in deze vorm gepubliceerd. Ook onderwerpen die niet direct om Schiphol gaan, krijgen een plaats in de Staat van de luchtvaart. Voorbeelden hiervan zijn drones en General Aviation. General Aviation is een veelomvattende sector binnen de luchtvaart. Hier vallen de recreatieve luchtvaart onder en commerciële activiteiten zoals ballonvaren en rondvluchten. Net als met de Staat van Schiphol vraagt de ILT met de Staat van de luchtvaart aandacht voor actuele onderwerpen in de luchtvaartsector. Hiermee draagt de inspectie bij aan de maatschappelijke discussie.

Sancties

De in 2022 ingestelde sancties tegen Rusland en voor een deel Belarus, waren in 2023 nog steeds van kracht. De ILT zag toe op de naleving hiervan. Voor het werkveld luchtvaart betekende dit dat de inspectie ervoor zorgde dat een aantal vliegtuigen met een Russische eigenaar of gebruiker het luchtruim van de Europese Unie niet mochten ingaan. De vliegtuigen stonden vast op verschillende Nederlandse luchthavens.
De toestellen die in 2022 niet meer van de diverse luchthavens konden vertrekken, staan daar nog steeds. Alleen het toestel dat op Schiphol staat, gaat in 2024 Schiphol verlaten. Dat kan omdat de eigenaar de banden met Aeroflot, en daarmee Rusland, heeft verbroken. Verder ziet de ILT toe op het vliegen in Nederland door personen met een Russische identiteit. Dit gaat om het daadwerkelijk vliegen, maar bijvoorbeeld ook om het verstrekken en verlengen van vliegbrevetten.

Analysebureau Luchtvaartvoorvallen

In 2023 heeft de ILT de aanbevelingen doorgevoerd die de EASA heeft gedaan om de werkzaamheden bij het Analysebureau Luchtvaartvoorvallen te verbeteren. Dit levert een betere registratie van de voorvallen op, die goed aansluit bij Internationale afspraken. Ook zijn de processen aangescherpt en hebben de betrokken analisten de vereiste trainingen gevolgd.

Advies bij Omgevingsvergunningen en interbestuurlijk toezicht

Wat is de rol van de ILT?

In de samenleving groeit de aandacht voor activiteiten door industriële bedrijven die (mogelijk) negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid. Burgerbewegingen zijn steeds actiever. Dit leidt tot meer aandacht voor chemische stoffen die bedrijven uitstoten en lozen, zoals NOx en PFAS. Daarnaast is er druk vanuit de samenleving om milieuoverlast te verminderen, ook wanneer de normen vanuit wet- en regelgeving daar nog niet op aansluiten.

De ILT is wettelijk adviseur voor de Omgevingswet, voorheen de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Dat houdt in dat de ILT bij vergunningsaanvragen en (ontwerp)beschikkingen toetst of bedrijven voldoen aan de regelgeving rond emissies en externe veiligheid. De focus ligt op de zogenoemde Seveso-bedrijven (bedrijven met aanwezigheid van relatief grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen, voorheen BRZO-bedrijven genoemd). Daarnaast adviseert de ILT ook over het Milieuzorgsysteem en het Schone Lucht Akkoord. Dit akkoord is in 2020 gesloten tussen het Rijk, provincies en tientallen gemeenten en heeft als doel om de luchtkwaliteit in Nederland permanent te verbeteren. Bij de adviestaak van de ILT hoort het opstellen van adviezen en zienswijzen en, als dat nodig is, het starten van een beroepsprocedure. Daarnaast kan de ILT handhavingsverzoeken doen bij het bevoegd gezag en verzoeken om de omgevingsvergunning te actualiseren. Hiermee draagt de ILT er aan bij dat de wet- en regelgeving om uitstoot en lozingen van (zeer zorgwekkende) stoffen zo laag mogelijk te krijgen overal in Nederland op dezelfde manier wordt toegepast.

Daarnaast houdt de ILT interbestuurlijk toezicht (IBT) namens de minister van IenW. Dat betekent dat zij toezicht houdt op de uitvoering van de vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken (VTH-taken) door provincies en in enkele gevallen ook door gemeenten.

Zowel bij haar adviestaak bij vergunningen als bij interbestuurlijk toezicht (IBT) werkt de ILT aan veiligheid, duurzaamheid en vertrouwen. Een juiste uitvoering van taken door provincies en gemeenten is belangrijk voor het vertrouwen van burgers in de overheid.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Advies bij Omgevingsvergunningen

Een goede vergunning draagt bij aan een betere en gezondere leefomgeving en meer veiligheid voor de burger. De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) heeft in april 2023 het rapport Industrie en omwonenden gepubliceerd. Hierin benoemt de OVV dat het niet vanzelfsprekend is dat de gezondheid van omwonenden voldoende wordt beschermd. Dat komt door de manier waarop het VTH-stelsel in de praktijk werkt. Daarom neemt de ILT het burgerperspectief mee bij het toezicht op grote, vervuilende bedrijven zoals Tata Steel en Chemours. De inspectie bepaalt de volgorde van het behandelen van vergunningen van alle bedrijven waarover zij adviseert op basis van de grootste emissies en grootste veiligheidsrisico's.

In 2023 heeft de ILT ongeveer 150 nieuwe aanvragen, ontwerpbeschikkingen en vergunningen beoordeeld en een groot aantal adviezen en zienswijzen gegeven. Daarnaast heeft de inspectie voor 2 vergunningen beroep ingediend tegen het bevoegd gezag omdat de vergunningen onvoldoende waren aangepast aan de zienswijze van de inspectie. Door de interventies van de ILT stijgt het aantal vergunningen dat aan wet- en regelgeving voldoet. In het verslag dat de ILT in 2023 uitbracht is te zien dat dit percentage in de periode 2019-2022 van 81% naar 97% is gegaan.

De ILT heeft haar kennis ook ingezet bij de maatwerkafspraken die de ministeries van IenW en EZK hebben gemaakt met een aantal grote uitstoters van CO_2 en andere stoffen.

Interbestuurlijk toezicht

Het IBT op de gemeenten is gericht op de uitvoering van de Havenbeveiligingswet (HBW), waarvoor de burgemeester het bevoegd gezag is. Deze beveiligingsregels zijn ontwikkeld als gevolg van de terroristische aanslagen in New York van 11 september 2001, met als doel 'moedwillig ongeoorloofde activiteiten' te voorkomen. De 24 Nederlandse havens waar internationale schepen afmeren, moeten daarvoor beveiligingsmaatregelen treffen.

De ILT heeft risicogericht toezicht uitgevoerd door audits te doen bij de gemeenten. Daarbij ging de inspectie na of de risico's in beeld waren gebracht en of er voldoende maatregelen waren getroffen. Als de plannen of maatregelen onvoldoende waren, heeft de ILT de gemeentes een termijn gegeven voor verbeteracties. Vooral bij kleinere gemeenten kunnen de strenge eisen voor problemen zorgen. Daarom heeft de ILT samenwerking tussen gemeentes gestimuleerd en praktische knelpunten onder de aandacht gebracht van de beleidsdirectie van het ministerie van IenW. Daarnaast heeft de ILT een werkbezoek gebracht aan de haven van Hamburg, om kennis en ervaring uit te wisselen met de Duitse collega's.

Het IBT op de provincies is in 2023 net zoals in voorgaande jaren, in overstemming met de wet, zeer terughoudend uitgevoerd. Wel heeft de ILT nauw samengewerkt met het Interbestuurlijk Programma (IBP) dat werkt aan verbetering van het VTH-stelsel. Voor meer informatie over het VTH-stelsel, zie Samenwerking in het VTH-stelsel milieu.

Vervoer gevaarlijke stoffen

Wat is de rol van de ILT?

De ILT houdt toezicht op het transport van gevaarlijke stoffen. Het gaat om spoor, binnenvaart, scheepvaart, wegverkeer, luchtvaart en buisleidingen. Haar toezicht richt zich op de hele vervoersketen, dus van productie tot (afval)verwerking. Het doel is het voorkomen van schade aan mens, dier en milieu door het ongewenst vrijkomen van gevaarlijke stoffen tijdens transport of overslag. De ILT houdt toezicht op basis van de Wet vervoer gevaarlijke stoffen (WVGS) bij onder andere Seveso bedrijven, die vallen onder de Seveso III richtlijn (voorheen BRZO).

Het onderwerp gevaarlijke stoffen slaat een brug tussen het toezicht op transport en het toezicht op de leefomgeving. Aantasting van de leefomgeving ontstaat vaak door het ongewenst vrijkomen van gevaarlijke stoffen bij het transporteren daarvan. Het toezicht op en de handhaving van regels voor het transport van gevaarlijke stoffen is daarom extra belangrijk.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Afgeven signalen

De ILT heeft in 2023 meerdere signalen afgegeven over mogelijke risico's bij het vervoer van gevaarlijke stoffen. Bijvoorbeeld over de risico's van onvoldoende functionerende breekkoppelingen bij het laden en lossen van tankschepen in de binnenvaart. Een breekkoppeling is een beveiligingsmechanisme dat automatisch de stroom van vloeibaar aardgas stopt bij een gebroken koppeling. De werking van de breekkoppeling was maar op een deel van de koppeling gericht, waardoor het risico ontstond dat er gevaarlijke stoffen konden vrijkomen. De ILT heeft de sector hiervoor gewaarschuwd met een zogenaamd sectorsignaal.

Internationale samenwerking

De ILT werkt samen met toezicht- en handhavingspartners in het buitenland, vooral binnen Europa. Voor het toezicht op het vervoer van gevaarlijke stoffen zijn in 2023 verschillende activiteiten uitgevoerd om de internationale samenwerking te verbe-

teren. Zo heeft de ILT contact gelegd met Belgische collega's in de voorbereiding op nieuwe Europese regelgeving voor varend ontgassen in de binnenvaart. De inspectie wil graag met hen kunnen samenwerken in de handhaving in zowel de havens van Rotterdam en Antwerpen. Een 2e voorbeeld is het actief opzoeken van samenwerking met de landen Curaçao, Aruba en Sint Maarten over gevaarlijke stoffen in zee- en luchtvaart. Het doel hiervan was om van elkaar te leren van de aanpak van het toezicht en de handhaving. Het laatste voorbeeld gaat over internationale kennisuitwisseling. Inspecteurs van de ILT van vervoer gevaarlijke stoffen over de weg hebben deelgenomen aan een sessie voor experts in Frankrijk. Het doel van deze sessie was om toezicht- en handhavingstechnieken uit te wisselen met collega-inspecteurs uit andere Europese landen.

André, vakgroepcoördinator wegvervoer gevaarlijke stoffen, ging met zijn collega's naar Albanië voor een internationaal samenwerkingsverband.

"Het is interessant om te zien hoe toezicht en handhaving in andere landen geregeld zijn en uitgevoerd worden. Er moet nog heel veel gedaan worden in Albanië, maar er is besef dat het beter kan en moet! Ik denk dat wij hiermee een bijdrage hebben kunnen leveren aan het verhogen van de kennis en veiligheid van de betrokken handhavingspartners. En aan het veilig vervoer van gevaarlijke stoffen in het algemeen."

Burger als inspecteur

Bij het tegengaan van illegaal varend ontgassen in de binnenvaart, speelt de ILT actief in op de belangen en observaties van omwonenden. Het doel hiervan is om het aantal 'oren en ogen' aan wal te vergroten. En om de bewoners te laten zien dat de ILT als toezichthouder serieus met hun meldingen omgaat. De inspectie heeft bijvoorbeeld contact met een groep omwonenden bij de Nieuwe Merwede. Zij hebben instructie

gekregen hoe zij varend ontgassen kunnen herkennen vanaf de wal. Ook heeft de ILT een meldingsapp geïntroduceerd voor deze groep.

Drones

Na succesvolle pilots in 2022 heeft de ILT in 2023 een nieuwe vorm van inspectie in haar toolbox opgenomen. Het gaat om het inspecteren van de bovenkant van ketelwagens op het spoor met drones. De pilot 'autonome drone', voor het tegengaan van varend ontgassen, is voorspoedig verlopen. Inmiddels is de ILT van plan om in 2024 3 mobiele sets autonome drones aan te schaffen.

Spuitbussen

Naar aanleiding van een audit bij een vuller van spuitbussen heeft de ILT onderzoek uitgevoerd bij andere vullers. De conclusie was dat het grootse deel van deze bedrijven de spuitbussen niet volgens de wet produceert. De ILT heeft besloten om dit neer te leggen bij de brancheverenigingen (NAV). De bedrijven hebben tot 1 maart 2024 de tijd gehad om volgens de wet te gaan produceren. De ILT blijft de ontwikkelingen goed in de gaten houden.

Infectueus afval

Vanuit het toezicht op het vervoer van infectueus afval is de ILT begonnen met inspecties bij dierenklinieken, ziekenhuizen en crematoria. Dit s een nieuwe doelgroep voor de ILT. Daarom heeft de inspectie de branche in kaart gebracht, klinieken bezocht, gesprekken gevoerd en voorlichting gegeven over het veilig vervoeren van infectueus afval.

Energietransitie

De teams gevaarlijke stoffen en risicobedrijven krijgen steeds meer te maken met de zeer snelle ontwikkelingen van de energietransitie. Ammoniak wordt bijvoorbeeld gebruikt als drager van waterstof. In 2024 neemt naar verwachting het transport over het spoor van ammoniak toe. Daarom hebben brandweer en bedrijfsleven presentaties gegeven aan de ILT. Het doel ervan was een beter inzicht te krijgen in de ontwikkelingen, de risico's van de diverse soorten ammoniakvervoer en de ruimtelijke effecten van dit transport.

Lithiumbatterijen

Lithiumbatterijen komen tegenwoordig veel voor, bijvoorbeeld in telefoons of elektrische auto's. Het vervoer van lithiumbatterijen brengt risico's met zich mee. Deze batterijen kunnen namelijk spontaan ontbranden en branden van lithium zijn zeer moeilijk te blussen. Dat kan schadelijk zijn voor vervoerders, omwonenden en gebruikers. De ILT heeft in 2023 extra aandacht besteed aan het vervoer van lithiumbatterijen in de luchtvaart, de scheepvaart en over de weg.

Naar aanleiding van de brand op de Fremantle Highway en de bergingsoperatie van dit schip heeft de inspectie extra aandacht geschonken aan de risico's van het vervoer van elektrische auto's en lithiumbatterijen per schip en over de weg. Ook is de ILT gestart met inspecties naar het vervoer van lithiumbatterijen door luchtvaartpassagiers in de handbagage en in de ruimbagage.

Casus berging Fremantle Highway

Op 25 juli 2023 is er brand uitgebroken op het schip de Fremantle Highway, 30 kilometer voor de kust van Ameland. Door de vele aanwezige elektrische auto's breidde de brand zich snel uit en was al gauw niet meer blusbaar. De 23 in het nauw gedreven bemanningsleden zagen geen andere uitweg dan van het 30 meter hoge schip in zee te springen. Daarbij kwam 1 van hen om het leven. Het schip en de lading waren zwaar beschadigd door de brand en naast de lading bevatte het schip ook bluswater en andere gevaarlijke (afval)stoffen die op een correcte manier moesten worden afgevoerd voor verwerking bij derden.

De ILT heeft in een vroeg stadium een team opgezet met daarin experts op het gebied van het voorkomen van verontreiniging door schepen, het vervoer van gevaarlijke (afval) stoffen en het overbrengen van afvalstoffen buiten Nederland, met juristen en communicatiemedewerkers om toezicht te houden op de berging, het transport van het schip naar Rotterdam en de nasleep van de brand. Meerdere inspecteurs hebben frequente bezoeken aan Eemshaven gebracht. Zij hebben aan alle belanghebbenden aangegeven aan welke wettelijke voorwaarden die moesten voldoen. Er waren veel partijen betrokken, met soms tegengestelde belangen als het ging om het schip en om de auto's die van boord waren gehaald. Fysieke aanwezigheid in Eemshaven en nauwe afstemming met collega's en andere stakeholders was daarom heel belangrijk. Ook is er afstemming geweest met lokale overheden (Gemeente, Veiligheidsregio en Omgevingsdiensten), het havenbedrijf, de Douane, Rijkswaterstaat en het Ministerie van IenW.

Buisleidingen

De ILT is ook toezichthouder op het transport van gevaarlijke stoffen door buisleidingen. Sinds 2011 is hiervoor het Besluit externe veiligheid buisleidingen (BEVB) van kracht. Op 1 januari 2024 is het BEVB opgegaan in de Omgevingswet. In Nederland ligt er ongeveer 18 duizend kilometer aan leidingen waarin gevaarlijke stoffen onder druk worden getransporteerd. Zoals aardgas, olie, brandbare en giftige stoffen. Buisleidingen die niet in gebruik zijn, moeten op een goede manier worden beheerd of eventueel worden verwijderd. In 2023 heeft de ILT hier actief toezicht op gehouden. Het is wettelijk verplicht om buiten gebruik gestelde buisleidingen te melden en te voldoen aan eisen met betrekking tot zakelijke rechten. Maar ook aan eisen vanuit andere wettelijke regelingen, vergunningen en verordeningen. In 2023 heeft de ILT bij 12 exploitanten geïnspecteerd of zij voldeden aan de eisen van het BEVB. Gebleken is dat de buisleidingexploitanten de tijdelijk buiten gebruik gestelde leidingen vaak goed beheren.

Hoogwaterveiligheid

Wat is de rol van de ILT?

Primaire waterkeringen zoals dijken, dammen en sluizen, worden beheerd door waterschappen en Rijkswaterstaat. Sinds 2017 is het een wettelijke taak van de ILT om deze beheerders te controleren op onderdelen van hun zorgplicht. Het gaat hier met name om controle op hun beheerorganisatie. De waterbeheerders onderhouden waterkeringen en zorgen ervoor dat die voldoen aan veiligheidsnormen. Ook stellen zij calamiteitenplannen op. Die zijn nodig voor het geval er toch iets mis zou gaan. Het doel hiervan is om het risico op overstromingen door een falende waterkering zo klein mogelijk te houden.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Waterveiligheid nu op peil

In 2017 zijn nieuwe wettelijke veiligheidsnormen vastgesteld. De eerste beoordelingsperiode waarin deze nieuwe normen golden liep tot 2023. De beoordeling is uitgevoerd door de waterschappen en Rijkswaterstaat. Daaruit bleek dat een belangrijk deel van deze waterkeringen nog niet aan de nieuwe veiligheidsnormen voldoet. De ILT heeft in 2023 de minister van IenW hierover geïnformeerd. Om te zorgen dat deze keringen voor 2050 alsnog voldoen zijn maatregelen nodig, zoals extra onderhoud of het versterken van de kering. Het Directoraat-Generaal Water en Bodem heeft de Staten-Generaal in november 2023 geïnformeerd over maatschappelijke opgaven en investeringen. Daarbij gebruikte deze het rapport dat ILT heeft opgesteld. Verschillende media hebben over dit onderwerp bericht.

In de 2e helft van 2023 heeft de ILT inspecties uitgevoerd bij Rijkswaterstaat. Deze waren gericht op de zorgplicht voor de primaire waterkeringen. De ILT blijft in 2024 de voortgang hiervan volgen.

Besturingstoezicht

Het uitgangspunt van het toezicht is dat de waterkeringbeheerders verantwoordelijk zijn voor goed beheer van de waterkeringen. Zij moeten aantonen dat zij voldoen aan hun zorgplicht. Bij het toezicht is niet alleen de uitvoerende laag van een keringbeheerder in beeld, maar ook de bestuurder van een waterschap of Rijkswaterstaat. Want de bestuurders beïnvloeden via hun besluitvorming direct de kwaliteit van hun keringbeheer. De ILT is in 2023 gestart met het voeren van gesprekken met bestuurders van enkele waterschappen. Dit loopt door in 2024; het doel is om alle waterschappen te bezoeken. De ILT evalueert of die gesprekken tot het gewenste resultaat hebben geleid.

Drinkwater

Wat is de rol van de ILT?

Drinkwater is een 1e levensbehoefte. Een goede drinkwatervoorziening is noodzakelijk voor volksgezondheid, welzijn en welvaart van de samenleving. Daarmee is het een publieke dienst van groot algemeen belang. Centraal daarbij staat het duurzaam veiligstellen van de drinkwatervoorziening. De ILT speelt hier als vergunningverlener en toezichthouder op in. Zij beoordeelt met een bredere blik hoe de drinkwatervoorziening op een verantwoorde manier veilig blijft en vernieuwd wordt.

De ILT houdt risicogericht toezicht op de naleving van de Drinkwaterwet (Dww) en de Wet elektriciteit en drinkwater BES (WedB). De drinkwaterbedrijven zijn verantwoordelijk voor leveringszekerheid, de vereiste kwaliteit van drinkwater en doelmatigheid. Daarbij gaat het vooral om het veiligstellen en de uitvoering van de drinkwatervoorziening in het belang van de volksgezondheid. En om het vertrouwen dat de drinkwaterbedrijven krijgen van hun afnemers om deze taak goed uit te voeren.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Besturingstoezicht

In 2023 heeft de ILT een 2e ronde bestuurlijke gesprekken gevoerd met de drinkwaterbedrijven. Daarbij keek de ILT of de drinkwaterbedrijven voldoende invulling geven aan hun verantwoordelijkheid voor de drinkwatertaak. Ook beoordeelde de inspectie of er voldoende bestuurlijk vermogen is om uitdagingen en risico's op korte en langere termijn doeltreffend op te pakken. Daarbij kwam onder andere ter sprake wat de drinkwaterbedrijven kunnen doen tegen verontreiniging van drinkwaterbronnen met PFAS. Door gesprekken met bestuurders heeft de ILT meer informatie en kan daarmee gerichter toezicht houden. Ook sprak de ILT met interne toezichthouders, zoals Raden van Commissarissen (RvC), over de gewenste doelen en over hun rolopvatting, om een beeld te krijgen van de dynamiek tussen besturen en RvC's. Tevens heeft de ILT gesproken met bestuurders van bijvoorbeeld provincies, over hun wettelijke zorgplicht over het oplossen van huidige en toekomstige problemen met de leveringszekerheid en de kwaliteit van drinkwater. Tenslotte is er geregeld overleg gevoerd met de branche-

vereniging Vewin over alle grote actuele en toekomstgerichte, sectorbrede onderwerpen.

Leveringszekerheid

Er is zorg over de drinkwatervoorziening op lange termijn. Provincies en gemeenten moeten de voorwaarden bieden voor het veiligstellen daarvan. Maar zij zijn daartoe steeds minder goed in staat. Dat komt door de druk van andere, meestal ruimtelijke, belangen. De ILT heeft daarom enkele provincies bevraagd over de invulling van de zorgplicht die in de Drinkwaterwet is opgenomen. Vervolgens was dit voor de ILT aanleiding om een signaal op te stellen over de beschikbaarheid van drinkwaterbronnen en de stijgende drinkwatervraag. Dit signaal heeft bijgedragen aan de brede discussie over drinkwater door alle betrokken partijen en in de media.

Drinkwaterkwaliteit

De maatschappelijke druk op waterbesparing wordt steeds groter. Vaak wordt drinkwater gebruikt voor toepassingen waarvoor dat niet strikt nodig is, zoals bijvoorbeeld toiletspoeling. Verschillende partijen waaronder provincies, voerden in 2023 een stevige lobby voor het verplicht gebruik van hemelwater en grijs water voor een aantal huishoudelijke toepassingen. Zij willen hiervoor het Bouwbesluit (Bbl) laten aanpassen. Zij verwijzen ook vaak naar Vlaanderen, waar het gebruik van regenwater voor huishoudelijke toepassingen al praktijk is. Ook centrale levering van huishoudwater staat in een groeiende belangstelling. De ILT ziet hierin grote risico's die te maken hebben met volksgezondheid (waterkwaliteit) en doelmatigheid (kosten). De ILT mengde zich in 2023 actief in deze maatschappelijke discussie en is betrokken bij de opzet van vervolgonderzoeken.

De ILT heeft de wettelijke jaarlijkse rapportage over drinkwaterkwaliteit aangeboden aan de minister en de Tweede Kamer. De ILT draagt hiermee bij aan het vertrouwen in de drinkwatersector en de kwaliteit van het drinkwater. Ook heeft de ILT in dit rapport in het kort aangegeven waar problemen liggen, bijvoorbeeld rond PFAS.

Doelmatigheid

De ILT heeft de Prestatievergelijking drinkwaterbedrijven 2022 uitgevoerd en de bedrijfsverslagen 2022 beoordeeld.

Het toezicht op de vaststelling van de drinkwatertarieven is voor drinkwaterbedrijven die goed scoren teruggebracht van jaarlijks naar tweejaarlijks. Dit geldt voor 9 van de in totaal 10 bedrijven. Daarom heeft de ILT in 2023 van 1 drinkwaterbedrijf de tarieven beoordeeld. Hieruit bleek dat het bedrijf met een aantal aspecten nog niet (volledig) voldeed aan de wettelijke eisen. Ook was de kwaliteit van het aangeleverde kostprijsmodel en het toelichtingsdocument onvoldoende om een aantal aspecten te kunnen beoordelen. Om te zorgen dat de drinkwatertarieven in 2024 voldoen aan de wettelijke eisen moet dit bedrijf de onderbouwing en verantwoording van de drinkwatertarieven verbeteren.

De ILT heeft via klankbordgroepen meegewerkt aan onderzoeken van IenW. Onderwerpen waren mogelijkheden voor drinkwaterrestricties, reikwijdte van de zorgplicht en de opvolging van adviezen uit het rapport Financierbaarheid drinkwatersector. Verder heeft de ILT in 2023 via verschillende overleggen bijgedragen aan duidelijkheid over de levering van 'ander water dan drinkwater'. Dit ook in relatie met de zorg- en leveringsplicht. De ILT heeft hierbij gezorgd voor naleving door de drinkwaterbedrijven om daarmee kruissubsidiëring te voorkomen. Kruissubsidiëring betekent gebruik van inkomsten voor de drinkwatervoorziening voor andere activiteiten)

Drinkwater in Caribisch Nederland

Voor de BES-eilanden houdt de ILT toezicht op drinkwater én op de elektriciteitsvoorziening. In 2023 heeft zij onder andere de wettelijke herziening van kwaliteits- en capaciteitsdocumenten beoordeeld. Daarnaast heeft de ILT de aanpak in de gaten gehouden van de belangrijkste risico's bij het veiligstellen van de drinkwater- en elektriciteitsvoorziening. Een voorbeeld hiervan is het erosiegevaar van een klif naast een productielocatie op Sint-Eustatius. De klif werd versterkt waardoor het gevaar voor zowel de drinkwatervoorziening als elektriciteitsvoorziening is verminderd.

In 2023 heeft de ILT een toezichtsplan drinkwater- en elektriciteitsvoorziening BES-eilanden opgesteld. Hiermee heeft de inspectie de 1e stap gezet naar het wettelijk verplichte handhavingsplan. Het handhavingsplan bevat een overzicht van de toezichtsdoelen en bijbehorende acties voor de komende 5 jaren. Bij het opstellen daarvan kijkt de inspectie uitdrukkelijk naar de mogelijkheden om bepaalde toezichtstaken door de lokale BES-organen te laten uitvoeren. Voor genoemde plannen gebruikt

de inspectie het evaluatierapport van de Wet elektriciteit en drinkwater BES (Bonaire, Sint Eustatius en Saba). Dat rapport is geschreven in opdracht van de Ministeries van EZK en van IenW. Er blijkt onder andere uit dat de betrouwbaarheid en de duurzaamheid van zowel de drinkwatervoorziening als de elektriciteitsvoorziening sterk zijn verbeterd.

Cybersecurity

Wat is de rol van de ILT?

De ILT zet zich in voor het voorkomen en beperken van maatschappelijke schade die ontstaat door cyberincidenten. De ILT is toezichthouder voor de sectoren drinkwater, luchtvervoer, spoorvervoer, wegvervoer en vervoer over water, inclusief havens. In deze sectoren zijn er op dit moment 45 aanbieders van essentiële diensten (AED's) waarop de ILT toezicht houdt volgens de Wet beveiliging van netwerk- en informatiesystemen (Wbni). Dit doet zij in aanvulling op het toezicht op de sectorale wetgeving. In haar toezicht controleert de ILT of AED's passende en evenredige maatregelen hebben genomen om hun netwerk- en informatiesystemen te beveiligen. En of zij incidenten met mogelijk ernstige gevolgen hebben gemeld.

De ILT bereidt zich voor op het gebruik van 2 richtlijnen, de Network and Information Security Directive (NIS2) en Critical Entities Resilience Directive (CER). Deze richtlijnen betekenen een uitbreiding van de wettelijke kaders en een uitbreiding van het aantal ondertoezichtstaanden, van 45 naar ongeveer 1850. De inspectie maakt onderdeel uit van de verschillende werkgroepen die bezig zijn met de uitwerking van deze richtlijnen en het voorbereiden op de implementatie ervan in de Nederlandse wetgeving.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

2023 stond vooral in het teken van het uitbreiden, organiseren en plannen van de werkzaamheden. De relatief nieuwe afdeling Toezicht Cybersecurity heeft zich ingezet om de interne organisatie verder op orde te brengen. Denk hierbij aan het opzetten van een opleidingsplan, introductie en inwerktraject, een handboek, processen en werkinstructies. Daarnaast heeft de organisatie zich gericht op het verbeteren en aanscherpen van de kwaliteit van de inspectiekaders. Ook heeft zij een werkplan gemaakt waarin de inhoudelijke werkzaamheden worden gepland en geprioriteerd. Hierbij zijn alle inspecties per sector in programma's ingedeeld. De ILT heeft hierbij actief samengewerkt met de toezichthouders en andere betrokkenen bij de uitvoering van het toezicht op de Wbni.

Door het uitvoeren van inspecties heeft de ILT zich een beeld kunnen vormen over hoe goed ondertoezichtstaanden zich kunnen verdedigen tegen cybercrime. Daarbij zijn in bijna iedere inspectie verbeterpunten en tekortkomingen benoemd. In 17 inspecties zijn 118 tekortkomingen en 95 verbeterpunten vastgesteld. 9 organisaties toonden aan dat zij voldoen aan de wet waardoor er bij hen geen verdere actie van de ILT nodig is. De ILT heeft 8 andere ondertoezichtstaanden gevraagd om een plan te maken om tekortkomingen op te lossen en verbeterpunten door te voeren. Bij 1 organisatie vertrouwt de ILT erop dat deze al is gestart met verbeteringen en vraagt naar de stand van zaken bij een volgende reguliere inspectie. In het komende jaar voert de inspectie op 7 plannen een herbeoordeling uit van openstaande punten. De ILT wil op deze zwaardere punten verbeteringen zien binnen de afgesproken termijn en niet wachten tot een volgende reguliere inspectieronde.

Een digitaal stevige en weerbare vitale infrastructuur is van algemeen belang voor de samenleving. Het draagt bij aan de leveringszekerheid van essentiële diensten in de vitale sectoren, spoor, maritiem, drinkwater en luchtvaart. Verstoringen door cyberaanvallen in deze sectoren hebben direct impact op het dagelijkse leven van burgers. De levering van drinkwater kan bijvoorbeeld stoppen, of treinen kunnen niet meer rijden, vliegtuigen niet meer vliegen, schepen niet meer lossen in havens enzovoort. Door het benoemen van tekortkomingen en verbeterpunten en het laten oplossen ervan, draagt de ILT direct bij aan een betere weerbaarheid van deze bedrijven tegen cybercrime. En dus ook aan de leveringszekerheid van essentiële diensten.

Inlichtingen- en Opsporingsdienst

Wat is de rol van de ILT?

De Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT-IOD) is de gespecialiseerde milieuopsporingsdienst van Nederland. De IOD heeft de kennis en expertise om ingewikkelde strafrechtelijke onderzoeken uit te voeren. De dienst is leidend in zijn vakgebied als het gaat om leefomgeving, transport en wonen. De opsporingsdienst richt zich op georganiseerde criminaliteit met vaak internationale (financiële) constructies en handelsstromen. Zonder ingrijpen van de overheid zou uiteindelijk onherstelbare schade ontstaan aan mens, milieu en maatschappij.
De ILT-IOD geeft voorrang aan grensoverschrijdende afvalstromen, ernstige bodemvervuiling, zeer zorgwekkende stoffen en fraude bij woningcorporaties. De dienst voert strafrechtelijke onderzoeken uit onder leiding van het Openbaar Ministerie. Vaak in samenwerking met politie, andere landelijke opsporingsdiensten en ook met opsporingsambtenaren van bijvoorbeeld omgevingsdiensten. Zodra de ILT-IOD tekortkomingen of risico's ontdekt op het gebied van veiligheid, gezondheid en duurzaamheid is het zijn taak om deze ook bekend te maken. Dit kan leiden tot een bestuurlijke of signalerende rapportage in samenwerking met het Openbaar Ministerie.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Groei ILT-IOD

Om de aanpak van milieucriminaliteit te versterken, is de ILT-IOD vanaf juli 2022 in formatie gegroeid, van 70 naar 132 medewerkers. Dit naar aanleiding van de aanbevelingen van de commissie Van Aartsen in 2021, om het stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving te verbeteren. De groei op deze afdeling zorgt voor meer onderzoekscapaciteit en versterking van analyse en intelligence. De ILT-IOD heeft in 2023 grote stappen gezet in de ontwikkeling tot een informatie- en data gestuurde opsporingsorganisatie.

Naast de groei zijn ook veel ervaren collega's met pensioen gegaan. In 2023 is er, net als in 2022, dan ook flink geïnvesteerd in het werven, opleiden en laten behalen van de opsporingsbevoegdheid van de nieuwe collega's. Gemiddeld duurt het opleidings-

traject 6 maanden voordat een rechercheur daadwerkelijk aan de slag kan gaan in een onderzoek. Dit levert vanaf 2024 meer onderzoeken en zichtbare resultaten op. De ILT-IOD heeft veel geleerd van het wervingsprogramma en deelt zijn ervaringen binnen de organisatie.

Samenwerking

De ILT-IOD heeft in 2023 tijd geïnvesteerd voor meer samenwerking met toezichtsafdelingen binnen de ILT en met andere diensten. Zo is er een thematische aanpak voor afval opgesteld en samenwerking met toezicht gekomen voor PFAS binnen ZZS, Bodem en Kunststof. Ook is er een gemeenschappelijke intelligence opdracht gekomen waarvoor zogenoemde inwinplannen zijn opgesteld. Er zijn expertsessies over deze onderwerpen georganiseerd met deelname van de ILT, politie, omgevingsdiensten, Rijkswaterstaat en het RIVM.

Een goed voorbeeld van samenwerking tussen toezicht en opsporing was de samenwerking rondom stookolie. In Nederland komen brandstoffen op de markt die geproduceerd zijn voor de scheepvaart. Deze zware stookolie wordt soms door vracht- en bouwverkeer en in de agrarische sector toegepast als een vorm van dieselbrandstof. Dit veroorzaakt onder andere een hogere fijnstofemissie en uitstoot van stikstof. Dit heeft nadelige invloed op onze gezondheid en leefomgeving. Gezamenlijk doel van toezicht door het Functioneel Parket (FP) en de ILT-IOD is het voorkomen dat onwenselijke brandstofmengsels die ernstige milieuschade veroorzaken op de markt worden gebracht. Mediabericht door toezicht met input vanuit ILT-IOD: Rijden op stookolie slecht voor milieu en gezondheid.

De verschillende Bijzondere Opsporingsdiensten (FIOD, ILT-IOD, OD-NLA, NVWA-IOD) zijn samen met Politie, Openbaar Ministerie, Rijksrecherche en Koninklijke Marechaussee vertegenwoordigd in het Platform Bijzondere Opsporingsdiensten (BOD). Dit platform zet in op het gezamenlijk versterken van het effect bij de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. De leden van het Platform werkten in 2023 onder andere actief samen op het gebied van gezamenlijke opleidingen en het leiderschapsprogramma digitalisering.

Binnen de Strategische Milieukamer werkt de ILT samen met het FP, NVWA, NLA, Politie en lokale overheden aan de strafrechtelijke aanpak, beleid en prioriteiten van milieucriminaliteit. Formalisering van deze samenwerking moet meer slagkracht opleveren ten aanzien van strategische samenwerking op milieuthema's.

Onderzoeken zware milieucriminaliteit

Eind 2023 liepen er bij de ILT-IOD ongeveer 20 onderzoeken. 2 daarvan waren omvangrijke onderzoeken naar zware milieucriminaliteit waarvoor veel politiek bestuurlijke en media-aandacht was. Voorbeeld van een nieuwsbericht hierbij: OM start onderzoek tegen DuPont/Chemours.

In het Fraude Expertise Knooppunt (FEK) werkt de IOD samen met het team Specialistische handhaving binnen toezicht. Ook in 2023 ondersteunde het FEK de (BOA)inspecteurs van de ILT bij ingewikkelde handhaving. Dit versterkt de ILT-opsporingsketen. Het FEK heeft nog een ander doel. Dat is het vergroten van het aantal signalen die als basis dienen om meer opsporingsonderzoeken te kunnen starten. Werkzaamheden van het FEK hebben bovendien als effect dat de ILT-IOD laagdrempeliger is om te benaderen voor BOA's in toezicht. Verschillende FEK-zaken hebben geleid tot reguliere zaken voor de ILT-IOD.

Ook met kleine onderzoeken behaalt de ILT maatschappelijk effect. De aanhouding van een verdachte in een onderzoek naar fraude met energielabels is opgepakt door de media, dankzij een goede communicatiestrategie en afstemming met persvoorlichting. Dit heeft geleid tot een groot aantal berichten op nieuwssites en in kranten. Zo werd bijvoorbeeld in Trouw het artikel "Zo kun je controleren of het energielabel van je huis klopt" gepubliceerd.

Sam, operationeel analist, draait mee met opsporingsverzoeken.

> "Je bent ergens mee bezig waarvan je weet dat het nut heeft. Een bedrijf doet iets fout, wat slecht is voor het milieu. Door ons onderzoek kunnen we dit tegengaan en dus veel impact maken."

Autoriteit Woningcorporaties

Wat is de rol van de ILT?

De Autoriteit woningcorporaties (Aw) is onderdeel van de ILT. De Aw houdt namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties toezicht op de woningcorporaties. Het hebben van woonruimte is een 1e levensbehoefte. Voor mensen met lagere inkomens worden er in Nederland huurwoningen aangeboden door woningcorporaties. De Aw is de onafhankelijke toezichthouder en houdt risicogericht toezicht op de corporatiesector.

De Aw ziet erop toe dat woningcorporaties hun kerntaak goed vervullen: zorgen dat mensen met een laag inkomen goed en betaalbaar kunnen wonen. Nu en in de toekomst. In 2023 telde Nederland 278 woningcorporaties die samen bijna 2,4 miljoen woningen bezitten. Het toezicht kent 3 verschillende niveaus: vergunningverlening, doorlopend toezicht op individuele corporaties en toezicht op het stelsel.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Vergunningverlening

Voor een aantal handelingen hebben woningcorporaties toestemming van de Aw nodig. De Aw doet dat in de vorm van een goedkeuring, ontheffing of zienswijze. Samengevat: vergunningen.

Personen die het beleid van een woningcorporatie (mede) bepalen (bestuurders), of die toezicht houden op dit beleid (commissarissen), moeten betrouwbaar zijn en geschikt voor de uitoefening van hun functie. De Aw voert de geschiktheid- en betrouwbaarheidstoetsen uit bij benoemingen en herbenoemingen van bestuurders en leden van de Raden van Commissarissen (RvC). Deze toets is verplicht en de aanvraag wordt bij de Aw ingediend door de RvC van een woningcorporatie. Dit noemt de Aw toezicht aan de poort: toezicht voor toetreding tot het corporatiestelsel. De aanvrager krijgt van de Aw een zienswijze met daarin de uitkomst van de toets. In 2023 heeft de Aw 446 zienswijzen afgegeven. 7 corporaties hebben wel een aanvraag ingediend, maar deze ook weer ingetrokken.

De volkshuisvestelijke aanvragen die corporaties doen zijn de financieel en juridisch gerichte aanvragen. Voorbeelden hiervan zijn: fusie of splitsing van een corporatie, wijziging van statuten of goedkeuring voor de verkoop van vastgoed van woningcorporaties. De Aw maakt bij dit soort aanvragen een besluit op. Bij een positief besluit is dit in de vorm van een toestemming of ontheffing. Zij bekijkt hierbij onder andere of er geen maatschappelijk gebonden vermogen weglekt. Hiervan is bijvoorbeeld sprake wanneer een corporatie niet kostenefficiënt presteert. Ook gaat de Aw na of de corporatie handelt in het belang van de volkshuisvestelijke taken. In 2023 heeft de Aw 137 vergunningaanvragen afgehandeld.

Doorlopend toezicht en verscherpt toezicht

De Aw voert jaarlijks onderzoeken uit bij een groot deel van de 278 woningcorporaties. Dit gebeurt risicogestuurd. Op basis van gesignaleerde risico's en op basis van risicoindicatoren worden woningcorporaties geselecteerd voor onderzoeken. Dit is het doorlopende toezicht op individuele woningcorporaties. In 2023 heeft de Aw 169 van dit soort standaardonderzoeken bij individuele corporaties afgerond. Naast het doorlopende toezicht kunnen woningcorporaties onder verscherpt toezicht komen. Bij verscherpt toezicht verlangt de inspectie dat corporaties een herstelplan maken. Er zijn verschillende redenen om een corporatie over te zetten van regulier naar verscherpt toezicht. Bijvoorbeeld wanneer de financiële continuïteit in gevaar is of er ernstige twijfels zijn over het bestuur en beheer van een corporatie. Ook een vermoeden van onrechtmatig handelen is een reden. In 2023 heeft de Aw 6 woningcorporaties onder verscherpt toezicht gesteld. Ook zijn er 2 woningcorporaties vanuit verscherpt toezicht overgeheveld naar regulier toezicht.

Stelseltoezicht: Staat van de corporatiesector

Naast het toezicht op individuele corporaties houdt de Aw ook toezicht op het stelsel. De Aw brengt jaarlijks de Staat van de corporatiesector (de Staat) uit. Hierin geeft de Aw aan wat de belangrijkste actuele ontwikkelingen zijn in de corporatiesector. Daarnaast vormen signalen een belangrijk onderdeel van de Staat. Met signalen wijst de Aw politiek, brancheverenigingen, corporaties en de samenleving op onderwerpen die een risico vormen voor het functioneren van het corporatiestelsel. De Aw informeert hiermee de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Tweede Kamer, politici, beleidsmakers, sector en andere stakeholders.

De Aw wil dat haar signalen impact hebben op de overheid en op de sector zelf. Daarmee wil zij een belangrijke bijdrage leveren aan meer effectiviteit van het stelsel in het realiseren van de maatschappelijke opgave van de woningcorporaties. Aan de ene kant heeft de Staat de functie om signalen en ontwikkelingen te agenderen. Aan de andere kant is het een instrument om opvolging van signalen te organiseren. De beleidsreactie van de minister op de Staat is van belang voor de opvolging van deze signalen.

De Staat 2022 kende 3 hoofdsignalen die het belangrijkst zijn voor het functioneren van het stelsel:

1. Inzicht in de realiseerbaarheid van lokale prestatieafspraken en begrotingen van corporaties is essentieel voor effectieve regie over de volkshuisvesting.
2. Voldoende grond voor de nieuwbouw van corporaties is noodzakelijk. Meer ruimte voor corporaties voor het verwerven van grond kan hierbij een belangrijke factor zijn.
3. Toenemende afstemming van de huren op lage inkomens maakt de gewenste kwaliteitsgroei van corporatiewoningen onzeker.

Daarnaast heeft de Aw nog 6 signalen afgegeven. De minister formuleerde bij alle signalen een actie en aan alle signalen is opvolging gegeven.
In het kader van stelseltoezicht doet de Aw ook uitvoeringstoetsen (voorheen HUF-toetsen). In 2023 zijn er door de Aw 4 uitvoeringstoetsen gedaan. Een uitvoeringstoets wordt gedaan op voorgenomen wet- en regelgeving die raakt aan het toezichtmandaat van de Aw.

- Uitvoeringstoets wijziging Btiv verkoopregels grondposities
- Uitvoeringstoets wijzigingen Rtiv wetsvoorstel wijziging saneringskader
- Uitvoeringstoets wetsvoorstel Wet betaalbare huur
- Uitvoeringstoets wetvoorstel Versterking Regie Volkshuisvesting

Thematisch toezicht: maatschappelijk presteren, integriteit en verduurzaming

De Aw onderzoekt jaarlijks 1 of meer thema's waarover ze meer wil weten voor haar toezicht op individuele corporaties en het corporatiestelsel. Zij haalt input voor thematische onderzoeken uit verschillende bronnen. Zoals haar individuele toezicht op corporaties, nieuwe wet- en regelgeving, meldingen van incidenten en signalen uit de Staat.

Hieronder staan enkele onderzoeken uitgelicht die in 2023 zijn uitgevoerd.

Maatschappelijk presteren: Onderzoeken naar Prestatieafspraken en realisatiegraad

In 2023 onderzocht de Aw welke prestatieafspraken lokaal zijn gemaakt door gemeenten, corporaties en huurdersorganisaties over nieuwbouw van woningen. De aanleiding hiervoor bestond uit 2 delen. Namelijk de grote nieuwbouwopgave voor corporaties tot en met 2030 en de plannen van het Rijk voor meer regie op de woningmarkt: 250.000 nieuwe sociale huurwoningen. De lokale prestatieafspraken zijn belangrijk voor de uitvoering van deze nieuwbouwopgave. Daarin wordt vastgelegd wat de corporaties doen en wat de gemeente doet om bijvoorbeeld nieuwbouw te realiseren. Voor het onderzoek zijn 48 lokale afspraken geanalyseerd die in 2023 van toepassing waren. Uit het onderzoek bleek dat prestatieafspraken over nieuwbouw sterk verschillen. Zowel wat betreft tijdsplanning (van 1 tot 6 jaar), als mate van detaillering van de planning en wat er in de planning precies is afgesproken. Hierbij viel op dat wederkerige diensten vanuit de gemeente zoals bijvoorbeeld afgifte van vergunningen en beschikbaarheid van grond, zich voor een deel beperken tot inspanningsverplichtingen. Al met al geven de huidige lokale prestatieafspraken weinig inzicht in hoeveel nieuwbouw de corporaties daadwerkelijk gaan opleveren de komende jaren.

De Aw besteedt in haar toezicht op woningcorporaties extra aandacht aan de realisatiegraad. Dat is het percentage van gerealiseerde nieuwbouw ten opzichte van de begroting. De Aw beoordeelt de transparantie van corporaties over de inzet van hun vermogen in relatie tot de gemaakte prestatieafspraken. De Aw verwacht dat de prestatieafspraken op een herkenbare manier te zien zijn in meerjarenbegrotingen en jaarverslagen. Realistische begrotingen zijn een onmisbare voorwaarde voor het goede gesprek tussen woningcorporaties, gemeenten en huurders met de toezichthouder over de inzet van vermogen (inclusief buffer) en prestatieafspraken. In de pilot Volkshuisvestelijk belang heeft de Aw bij 24 (grotere) corporaties inzicht gekregen in de mate waarin zij deze onderwerpen meenemen in hun beleid. Deze resultaten gebruikt de Aw om het toezicht op volkshuisvestelijk belang verder door te ontwikkelen. Volkshuisvestelijk belang is de wijze waarop woningcorporaties vermogen inzetten om woningen beschikbaar, betaalbaar en kwalitatief goed te houden.

Integriteit: Onderzoek naar vastgoedbezit van bestuurders en commissarissen

Midden 2023 hebben journalisten van het actualiteitenprogramma Nieuwsuur de Aw benaderd over een onderzoek van Nieuwsuur naar vastgoedbezit van bestuurders en RvC-leden bij woningcorporaties. Het onderzoek was voor de Aw reden tot zorg vanwege mogelijke belangenverstrengeling en de werking van het morele kompas in de corporatiesector. De Aw heeft daarom de voorbeelden uit het onderzoek van Nieuwsuur nader onderzocht. Zij gebruikte ook aanvullende voorbeelden van bestuurders en commissarissen die vastgoedbezit zelf hebben gemeld bij de Aw. De Aw heeft

hierbij beoordeeld hoe de afwegingen van de RvC's van de betreffende woningcorporaties zijn gemaakt.

De Aw trok hieruit de conclusie dat de corporatiesector naar aanleiding van het onderzoek goede stappen heeft gezet en maatregelen heeft genomen om (de schijn van) belangenverstrengeling tegen te gaan. Bijvoorbeeld door met een eigen handreiking te komen. Ook het interne toezicht door de RvC's heeft voldoende gewerkt bij de herbeoordeling van vastgoedbezit van bestuurders en commissarissen. In een aantal gevallen is de betreffende commissaris inmiddels af- of teruggetreden. In een beperkt aantal gevallen volgt de Aw de conclusie van de RvC (vooralsnog) niet. Hierover is de Aw in gesprek gegaan met deze RvC's. De uitkomst van deze gesprekken bepaalt of en zo ja hoe, interventie volgt.

De Aw gaat in 2024 verder door 5 aanbevelingen te publiceren waarmee de sector zich verder professioneel kan ontwikkelen. Met deze adviezen helpt zij de sector bij het voorkomen van (de schijn van) belangenverstrengeling. Daarnaast gaat de Aw het aanvraagformulier aanpassen voor de zienswijze geschiktheid en betrouwbaarheid bij een voorgenomen (her)benoeming voor een bestuurder of lid van de RvC.

Verduurzaming: Uitfasering E-, F- en G-labels

Tussen het kabinet en woningcorporaties is afgesproken dat zij uiterlijk in 2028 geen woningen meer hebben met de energielabels E, F en G. De Aw heeft onderzoek gedaan bij 9 corporaties met in verhouding veel woningen met die labels. De Aw wilde inzicht krijgen in de uitfasering van woningen met deze labels. Zo wilde zij eventuele risico's in kaart brengen waardoor de afspraak over uitfaseren niet zou worden gehaald. Daarop kon de Aw aanbevelingen doen om hindernissen weg te nemen. Maar het algemene beeld was positief. Er zijn naar aanleiding van het onderzoek geen interventies opgelegd. Wel heeft het onderzoek geleid tot verschillende adviezen aan de sector. De Aw benadrukt dat logisch samenhangend overheidsbeleid belangrijk is.

3

Dienst- en vergunning-verlening

Vergunningverlening

Wat is de rol van de ILT?

Vergunningen komen onder verschillende namen voor: certificaten, veiligheidsattesten, autorisaties, ontheffingen en erkenningen. Daarbij raken ze een brede mix aan onderwerpen, van personen bij het machinistenbewijs tot transporten zoals bij een afvaltransport. Vergunningverlening is vaak het startpunt van toezicht. Bij het beoordelen van vergunningaanvragen toetst de ILT namelijk of een aanvraag voldoet aan wet- en regelgeving. Daarmee ziet zij dus al bij het begin toe op veiligheid en duurzaamheid van de sectoren Rail, Luchtvaart, Scheepvaart en Leefomgeving. Daarbij filtert de ILT steeds meer op basis van risico's. Terugkerende vergunningsaanvragen zonder grote risico's toetst zij bijvoorbeeld alleen op hoofdlijnen. Zo heeft de inspectie meer aandacht en tijd voor activiteiten en bedrijven met een hoog risico.

Een optimale dienst- en vergunningverlening is 1 van de pijlers van de koers van de ILT. Het aanvragen van een vergunning moet duidelijk, eenvoudig en gemakkelijk zijn. Het afhandelen van een vergunning moet (kosten)efficiënt, zakelijk en effectief zijn. Dit levert lagere administratieve lasten op voor bedrijven en particulieren, kortere doorlooptijden en een hogere waardering van de dienstverlening. De onderstaande casus certificering van de visserijvloot laat zien waar de ILT bij vergunningverlening onder andere aan werkt.

Casus: certificering van de visserijvloot

De ILT certificeert de Nederlandse visserijvloot, in totaal ongeveer 300 schepen. Dat start bij de bouwplannen. De ILT beoordeelt de bouwtekeningen en toetst deze aan de regelgeving. Daarna controleert zij of de schepen volgens de tekeningen worden gebouwd. Op deze manier zorgt de ILT dat alleen veilige en schone vissersschepen onder Nederlandse vlag komen. Na ingebruikname worden de schepen eens per 5 jaar opnieuw gekeurd en gecertificeerd.

De eisen waaraan de schepen moeten voldoen zijn op sommige punten sterk verouderd en onvolledig. Bovendien zijn vele open normen niet ingevuld. Door het deels ontbreken van heldere en uitvoerbare normen wordt het keuren en certificeren van

schepen steeds moeilijker en arbeidsintensiever. Scheepseigenaren weten niet welke eisen er gelden, waardoor veel maatwerk nodig is. Voor nieuwe technieken, zoals bijvoorbeeld dieselelektrische voortstuwing, zijn helemaal geen normen beschikbaar. De ILT is samen met de beleidsdirectie begonnen met het actualiseren en aanvullen van de eisen waarin de schepen moeten voldoen. In 2023 is het gelukt om eisen uit te werken voor alle ongeveer 160 open normen. De beleidsdirectie gebruikt deze eisen voor het opstellen van een nieuwe Regeling voor schepen kleiner dan 24 meter. De ILT gebruikt deze eisen tijdens het certificeren van de bestaande schepen. In 2024 gaat de ILT verder met het opstellen van eisen voor de nieuwe technieken. Het uiteindelijke doel is een actueel en volledig normkader voor Nederlandse vissersvaartuigen.

Wat heeft de ILT bereikt in 2023?

Visie op vergunningverlening

In 2023 heeft de ILT een visie opgesteld voor alle vergunningverlening voor de verschillende sectoren binnen de ILT. De focus ligt hierbij op het bewaken van publieke belangen. Vergunningverlening moet namelijk in lijn zijn met de doelen van de ILT zoals veilig transport en een schone leefomgeving.

De visie heeft ook binnen de ILT een doel. Deze moet bijdragen aan een heldere verdeling van taken tussen vergunningsaanvragen en vergunningverlening en aan een verbetering van de wisselwerking met toezicht. Bovendien versterkt de visie de signalerende rol van de ILT richting beleid, politiek en samenleving.

Verbetering van operationele vergunningverlening

Afgelopen jaar heeft de ILT gewerkt aan het verbeteren van de vergunningverlening met extra aandacht voor het perspectief van de aanvrager. Door beschikbaar komen van Werken aan Uitvoering-gelden in juli 2022 kon de ILT het verbeteren en digitaliseren van de aanvraagformulieren sneller uitvoeren. Een aanvraag via het portaal MijnILT verloopt nu efficiënter doordat de aanvrager alleen de noodzakelijke vragen ziet en enkel de benodigde bijlages hoeft te uploaden. Hiernaast is de nieuwe manier van aanvragen ook effectiever doordat de kwaliteit van de aanvragen flink verbeterd is. Daardoor kunnen aanvragen sneller worden behandeld en afgerond. Tegelijk met het verbeteren van de aanvraagformulieren zijn ook de teksten op de website verbeterd.

Een onderwerp waarvan alle aanvraagformulieren zijn verbeterd en gedigitaliseerd is scheepvaart. In juli 2023 zijn de aanvraagformulieren herzien, in samenwerking met de aanvragers zelf. Dit deed de ILT door een ‘roadshow’ te houden met de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders (KVNR). De ILT vertelde over het verbeteren en digitaliseren van de aanvraagformulieren. Het belangrijkste was echter om te luisteren naar de wensen van de sector en deze mee te nemen.

Naast de samenwerking met de KVNR zijn er ook bijeenkomsten georganiseerd met andere brancheverenigingen zoals de Vissersbond. Op basis van de uitkomsten van de roadshow zijn aanvraagformulieren vereenvoudigd en is het aantal vragen van aanvragers voor de ILT sterk verminderd.

Ook krijgt de ILT feedback binnen over het aanvraagformulier via het portaal MijnILT en via een extern gebruikersonderzoek. De feedback heeft niet alleen geleid tot vereenvoudiging en verbetering van de aanvraagformulieren maar ook tot het toevoegen van nieuwe functies aan MijnILT zoals: het opslaan van een concept-aanvraag of het hergebruiken van een eerder ingediende aanvraag.

Door de verbeteringen van het aanvraagformulier en de informatie op de website kreeg de ILT in de eerste 6 maanden van 2023 veel minder vragen over het aanvragen van vergunningen dan in de eerste helft van 2022. Ook is de kwaliteit van de aanvragen hoger en daardoor verloopt de beoordeling en afhandeling sneller.

Eisen voor veiligheidsmanagement voor design, productie en onderhoud

Om de veiligheid in de luchtvaart verder te verhogen, zijn wereldwijde afspraken gemaakt over de invoering van veiligheidsmanagement. Als laatste zijn deze afspraken nu ook geïntroduceerd in de wetgeving voor design, productie en onderhoud van luchtvaartuigen en onderdelen daarvan. Dit betekent dat organisaties met een onderhoudserkenning volgens Part-145 en organisaties met een productie- of ontwerperkenning volgens Part-21, een veiligheidsmanagementsysteem (Safety Management System, SMS) moeten hebben. Op hoofdlijnen gaat het om:

- Introductie van SMS-principes volgens ICAO Annex 19, zowel voor de sector als voor de autoriteit. Dit betekent dat erkende bedrijven op het gebied van design, productie en onderhoud van luchtvaartuigen of onderdelen daarvan en de ILT een effectief

management systeem moeten gebruiken. Daarin is sturen op veiligheid het belangrijkst.
- Bedrijven in de luchtvaartsector zorgen voor een organisatiecultuur met effectief safety management en effectieve incidentrapportage.

In december 2022 is de wetgeving is van kracht geworden voor onderhoud en in maart 2023 voor design en productie. Dit is gebeurd in alle 27 EU-lidstaten en voor de bedrijven buiten Europa die 1 of meer genoemde erkenningen hebben via EASA. Bedrijven hebben dan 2 jaar de tijd om volledig te voldoen aan de wetgeving. Nadat de ILT goedkeuring heeft verleend voor het SMS van een organisatie, houdt de ILT toezicht op dit SMS. De ILT controleert of het SMS van de organisatie aanwezig en geschikt voor de aard en omvang van de organisatie is. Is dat niet het geval, dan kan dit gevolgen hebben voor de erkenning. Dit toezicht doet de ILT naast het toezicht dat zij al houdt op het kwaliteitssysteem van de organisatie.

De ILT heeft de organisaties in kwestie een brief gestuurd met informatie over wat deze nieuwe wetgeving voor hen betekent. Bovendien heeft de inspectie een webinar georganiseerd voor alle erkende productie- en onderhoudsorganisaties en de organisaties die erkenning hebben aangevraagd. De deelnemers kregen uitgebreide informatie om zich voor te bereiden en konden vragen stellen. Daarnaast staan ILT-inspecteurs veel in contact met erkende organisaties en aanvragers en kunnen zij vragen over deze wijziging beantwoorden.

Onderzoek meldingen bij afgifte certificaten luchtvaarttechnici

Voor de luchtwaardigheid van luchtvaartuigen is goed en veilig onderhoud erg belangrijk. Daarom mogen alleen technici met de bevoegdheid Aircraft Maintenance Licence (AML) het luchtvaartuig vrijgeven na onderhoud. Hiervoor moet de onderhoudstechnicus voldoen aan Europese wetgeving (EASA Part 66).

De ILT heeft meldingen ontvangen over onregelmatigheden bij het afgeven van AML's. De meldingen gingen over AML's waarbij een gedeelte van de opleiding (training on the job) buiten het grondgebied van EASA heeft plaatsgevonden. De ILT heeft deze meldingen onderzocht. Hieruit bleek dat er AML-houders werkzaamheden aan vliegtuigen uitvoerden, terwijl zij mogelijk niet voldeden aan de eisen van EU-regelgeving.

Omdat dit consequenties kan hebben voor vliegveiligheid heeft de ILT begin 2023 besloten om 165 afgegeven AML's te schorsen.

De betrokken AML-houders werken veelal buiten Europa. In 2023 heeft de ILT betrokken AML's onderzocht en beoordeeld of de houders het certificaat terecht hebben ontvangen. Uit onderzoek bleek volgens de ILT dat ze allemaal terecht zijn geschorst. Alle getroffen houders hebben daarop een brief ontvangen met een rapportage van alle bevindingen. Ook is aangegeven wat zij moeten doen om de schorsing op te heffen. EASA is geïnformeerd.

Nieuwe vergunning voor de marinehaven

De ILT verleent vergunningen voor milieubelastende activiteiten bij de ongeveer 140 grootste inrichtingen van het ministerie van Defensie. Bij de marinehaven in Den Helder bleek uit het toezicht van de ILT dat de externe veiligheidssituatie onvoldoende in beeld was gebracht. Defensie had de aangemeerde schepen met munitie niet meegenomen in de risicobeoordeling bij de vergunningaanvraag. De marinehaven ligt dicht bij het centrum van Den Helder en de veiligheidsrisico's voor de bewoners van Den Helder waren onbekend. Die onbekendheid was voor de ILT niet acceptabel.

Toezicht en Vergunningverlening van de ILT hebben in nauwe samenwerking Defensie aangezet om een risicobeoordeling uit te laten voeren. Hiervoor heeft TNO op verzoek van Defensie een nieuwe beoordelingsmethodiek ontwikkeld om de opslag van munitie op schepen te kunnen beoordelen. De ILT heeft samen met het RIVM deze nieuwe methodiek en de resultaten beoordeeld en goedgekeurd. In 2023 heeft de ILT een nieuwe vergunning voor de marinehaven afgegeven met voorschriften voor het afmeren van de marineschepen met munitie.

Dienstverlening van het ILT-loket

Het streven van de ILT naar optimale dienstverlening staat ook centraal bij het behandelen van vragen en meldingen van burgers en bedrijven. De ILT ontvangt dagelijks zo'n 120 vragen en meldingen per telefoon. Daarnaast komen er via het contactformulier op de website gemiddeld 55 vragen en meldingen per dag binnen. Al deze vragen en meldingen komen binnen bij een centraal loket, het ILT-loket. De ILT blijft bezig met het verbeteren van de dienstverlening. Denk hierbij aan de inzet van de eerstelijns collega's aan de telefoon en via e-mail en de monitoring door coaches op de kwaliteit van dienstverlening. Maar ook aan aanpassingen op de website en de systemen die de ILT gebruikt.

In 2023 heeft de ILT besloten om een duidelijke ingang te maken voor het indienen van handhavingsverzoeken. Op de contactpagina van de ILT-website is informatie toegevoegd over de voorwaarden voor het indienen van een handhavingsverzoek. De verzoeken kunnen vervolgens gewoon via het vragenformulier worden ingediend. Dit draagt bij aan een betere en transparante dienstverlening aan de burger.
Een externe partij beoordeelt jaarlijks de dienstverlening aan de telefoon en via e-mail. Bij dit onderzoek wordt gelet op het behalen van de reactietermijn, de bereikbaarheid van de ILT en de sfeer in het gesprek zijn. Streefwaarde is het rapportcijfer 8. In 2023 behaalde de inspectie de (tot nu toe hoogste) score van een 8.4.

4

Beleid en wet- en regelgeving

In dit hoofdstuk leest u over de aanwijzingen van bewindspersonen aan de ILT. Ook vindt u hier een overzicht van de uitvoeringstoetsen (voorheen Handhaafbaarheids-, Uitvoerbaarheids- en Fraudebestendigheidstoetsen of HUF-toetsen).

Aanwijzingen en instructies van bewindspersonen aan de ILT

Een minister kan op grond van aanwijzing 14 van de Aanwijzingen inzake de rijksinspecties in bepaalde gevallen en onder voorwaarden een algemene of bijzondere aanwijzing aan een rijksinspectie geven. Een aanwijzing wordt aan de Tweede Kamer gestuurd of in de Staatscourant gepubliceerd. Een minister kan op grond van artikel 10.22 van de Algemene Wet Bestuursrecht een instructie geven. In 2023 waren de volgende aanwijzingen aan de ILT van kracht.

Aanwijzing anticiperend handhaven geluidsregels Schiphol

Sinds 2015 past de ILT anticiperende handhaving toe rond geluidshinder op Schiphol. De ILT legt dan geen maatregelen op. In november 2021 heeft de ILT een signaal afgegeven over de risico's van een langer durende situatie van anticiperend handhaven (Tweede Kamer 2021-2022, 29665-418). In juni 2022 heeft het kabinet aan de Tweede Kamer gemeld dat het ernaar streeft om het anticiperend handhaven met ingang van het IATA-winterseizoen 2023-2024 (november 2023) te beëindigen (Tweede Kamer 2021-2022, 29665-432). Op 11 september 2023 heeft de minister een brief gestuurd aan de inspecteur-generaal (IG) van de ILT dat het anticiperend handhaven wordt beëindigd per 31 maart 2024. Vanwege zorgen uit de Europese Commissie en een nog lopende rechtszaak van luchtvaartmaatschappijen, heeft het kabinet besloten om de eerste stap om tot minder geluidshinder te komen op te schorten. Door deze heroverwegingen heeft de IG ILT per brief van 6 december 2023 een nieuwe aanwijzing ontvangen om het anticiperend handhaven op Schiphol tot nader bericht te continueren per 31 maart 2024.

Aanwijzing niet-handhaven gebruik in-situ stikstof

De staatssecretaris van IenW heeft in juli 2020 een algemene aanwijzing aan de ILT gegeven om tot 1 februari 2023 niet te handhaven op het gebruik van in-situ stikstof in Nederlandse musea (Staatscourant 10 juli 2020). In-situ stikstof is een biocide met geringe milieubelasting die wordt toegepast door musea in Nederland (en andere landen binnen en buiten de EU) voor de bescherming van cultureel erfgoed. Momenteel is het een niet-toegelaten biocide volgens de Europese Biocidenverordening. Gezien het belang van deze toepassing voor de musea, heeft de Europese Commissie aan lidstaten derogatie verleend om een nationale toelating te verlenen. Het proces om deze methode formeel toe te laten op de Europese markt is nog niet afgerond. De aanwijzing is daarom begin 2023 verlengd tot eind 2024. Deze verlenging is in de Staatscourant gepubliceerd (Staatscourant 27 december 2022).

Aanwijzing niet handhaven Arbeidstijden vervoer voor Search and Rescue

De minister van IenW heeft in juni 2021 een bijzondere aanwijzing gegeven om tot 1 juli 2022 bij SAR vluchten niet te handhaven op een aantal artikelen uit het Arbeidstijdenbesluit vervoer. Dit vooruitlopend op een aanpassing van dit besluit met een specifieke werk- en rusttijdenregeling voor Search and Rescue (SAR) helikopteroperaties. De voorwaarden om af te zien van handhaving zijn dat er door de maatschappij die de SAR-vluchten uitvoert, gezorgd wordt voor een werk- en rusttijdenschema. Waarbij uitgegaan wordt van enkele opgelegde tijdelijke regels. Helaas is er vertraging opgetreden bij het opstellen van de specifieke rege ls voor werk- en rusttijden voor de SAR operatie. De aanwijzing aan de ILT is daarom verlengd tot het moment dat de bovengenoemde wijziging van het besluit in werking treedt. Deze verlenging is aan de Tweede Kamer gemeld (Tweede Kamer 2022-2023, 30490-42).

Instructie verlengen van ontheffingen voor asbest in zeeschepen

De minister van IenW heeft in april 2022 een instructie gegeven om tot uiterlijk 1 januari 2025 ontheffingen voor sanering van asbest op zeeschepen te verlengen. Het SOLAS-verdrag verbiedt het plaatsen van asbesthoudend materiaal in zeeschepen. Om asbest te saneren zonder dat het schip uit de vaart hoeft te worden gehaald is een ontheffingsmogelijkheid opgenomen. Ontheffingen worden, onder voorwaarden, uitgeschreven door de ILT voor de duur van maximaal 3 jaar. Soms is het beter om

asbest te beheersen dan te saneren in besloten ruimtes van zeeschepen. De minister werkt in internationaal verband aan nieuw risicogestuurd beleid. De minister verzoekt de ILT daarom voor bepaalde gevallen en onder specifieke voorwaarden bestaande ontheffingen te verlengen. Ook als de termijn van 3 jaar zou worden overschreden. Deze instructie is aan de Tweede Kamer gemeld (Tweede Kamer 2021-2022, 31409-345) en in de Staatscourant gepubliceerd (Staatscourant 5 april 2022).

Aanwijzing niet-handhaven enkele vergunningsvoorschriften Search and Rescue die nog ontheven moeten worden

De minister van IenW heeft in december 2022 een bijzondere aanwijzing gegeven aan de ILT om niet te handhaven op enkele vergunningsvoorschriften voor een exploitant van Search and Rescue operaties (SAR). SAR-missies en trainingsvluchten sluiten niet altijd aan op alle vereisten van deze vergunning. Om aan deze eisen tot vluchtuitvoering te voldoen, moet een aantal ontheffingen aangevraagd, beoordeeld en afgegeven worden. Voor de tussenperiode is er, onder bepaalde voorwaarden, een aanwijzing aan de ILT om niet handhavend op te treden op enkele onderdelen. Op 28 februari 2024 heeft de minister van IenW een aangepaste aanwijzing aan de ILT gegeven vanwege toepassing van een ander deel van de Europese regelgeving. Zowel de oorspronkelijke aanwijzing (Tweede Kamer 2022-2023, 30490-42) als de aangepaste aanwijzing (Tweede Kamer; 2023-2024, 30490-44) zijn gemeld aan de Tweede Kamer.

Verlenging aanwijzing niet handhaven verbod plastic rietjes bij medisch gebruik

De staatssecretaris van IenW heeft in juli 2021 een bijzondere aanwijzing gegeven om tot 12 januari 2022 (180 dagen) het handelsverbod niet te handhaven tegen importeurs van bepaalde plastic rietjes. Het gaat om rietjes die niet gecertificeerd zijn als medisch hulpmiddel en om importeurs die deze rietjes importeren voor levering aan apothekers en winkels in drogisterij, medische en orthopedische artikelen (Tweede Kamer 2020-2021, 28694-149). Deze aanwijzing is verlengd vanaf 13 april 2023. In de tussenliggende periode heeft de ILT niet gehandhaafd. De aanwijzing geldt tot ‘nader bericht’. In de tussentijd werkt de staatssecretaris van IenW aan een structurele juridische oplossing via een wijziging van het besluit kunststofproducten voor eenmalig gebruik. Deze zal naar verwachting per 1 juli 2024 in werking treden.

Uitvoeringstoetsen

Komt er nieuwe wet- en regelgeving of zijn er kleine of grote wijzigingen? Als het gaat om het werkterrein van de ILT, dan stelt de inspectie op verzoek van het verantwoordelijke ministerie een zogenoemde uitvoeringstoets op. Eerder heette deze toets Handhaafbaarheids-, Uitvoerbaarheids- en Fraudebestendigheidstoets (HUF-toets). Hierbij kijkt de ILT of nieuwe regelgeving ook leidt tot nieuwe taken of wijziging in haar bestaande taken. En of zij hierdoor extra mensen en middelen nodig heeft.

De ILT adviseert beleidsdirecties van ministeries over handhaafbaarheid van nationale en internationale regelgeving in een vroege fase van het ontwerp van de regelgeving. Zij maakt uitvoeringstoetsen openbaar op haar website.

In 2023 stelde de ILT 52 uitvoeringstoetsen op. Het grootste deel was voor het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Daarnaast stelde zij in 2023 ook uitvoeringstoetsen op voor het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Hieronder staan een aantal toetsen met het grootste effect op de ILT. Dit omdat het om een volledig nieuwe taak voor haar gaat of omdat de wijziging waarschijnlijk een groot effect heeft op een bestaande taak.

Uitvoeringstoetsen voor het ministerie van IenW

DGMI Wijziging Wet milieubeheer voor Circulair Materialenplan

Op 2 maart 2023 heeft de ILT een uitvoeringstoets afgegeven voor de wijziging van de Wet milieubeheer voor het Circulair Materialenplan. De wijziging van de Wet milieubeheer bestaat uit 2 onderdelen. Het ene is een naamswijziging: het 'landelijk afvalbeheerplan' is vervangen door het 'Circulair Materialenplan' (CMP). Het andere is een toegevoegd artikel met een bepaling voor het geval dat een bestuursorgaan wil afwijken van het geldende CMP. Volgens deze bepaling moet de minister van IenW de gelegenheid hebben om binnen 8 weken advies over de afwijking uit te brengen.

DGWB Regeling veiligheid onder de Waterwet

Op 13 maart 2023 heeft de minister van IenW vanwege het uitstel van de Omgevingswet, aan de ILT gevraagd om een uitvoeringstoets. Deze toets was gericht op de

wijzigingen die in de Omgevingsregeling zijn aangebracht voor tijdelijke koppeling aan de Waterwet. De ILT heeft de verschillen benoemd tussen de Regeling veiligheid onder de Waterwet ten opzichte van de eerder geldende regeling. Inhoudelijk zijn er geen wijzigingen. De wijzigingen betreffen alleen de verwijzingen naar de Waterwet, die tot invoering van de Omgevingswet leidend was. De uitvoeringstoets is op 28 maart 2023 afgegeven.

DGLM Binnenvaartbesluit (Beroepskwalificaties)

De ILT heeft op 2 maart 2023 een uitvoeringstoets afgegeven voor de wijziging van het Binnenvaartbesluit. In deze wijziging zijn een aantal bepalingen aangepast, zodat ze in lijn zijn met de wijziging naar het systeem van de kwalificatiecertificaten zoals vaarbevoegdheidsbewijzen. De wijzigingen hebben betrekking op de kwalificatiecertificaten voor schipper, voor overige bemanningsleden en voor specifieke activiteiten. Daarnaast zijn er wijzigingen voor de specifieke vergunningen, de aanwijzing van wateren van maritieme aard en de medische keuring.

DGLM Experimenteerregeling Schiphol

Op 8 maart 2023 heeft de ILT een uitvoeringstoets afgegeven voor de Tijdelijke regeling strikt preferentieel baangebruik voor de luchthaven Schiphol. De inspectie oordeelde dat de regelgeving voldoende handhaafbaar, uitvoerbaar en fraudebestendig is. De ILT heeft geen extra capaciteit nodig, zolang zij geen rol krijgt in het analyseren van de gegevens.

DGLM Regeling veilig gebruik luchthavens

Op 22 maart 2023 heeft de ILT een uitvoeringstoets uitgevoerd op de wijziging van de Regeling veilig gebruik luchthavens en andere terreinen (RVGLT). Bepalingen van de internationale burgerluchtvaartorganisatie (ICAO) zijn gewijzigd. En daarom moeten in genoemde regeling opgenomen verwijzingen kloppen met de bepalingen van bijlage 14 bij het verdrag over de internationale burgerluchtvaart.

DGLM burgerluchthavens in relatie tot geluidbelasting, spoedeisende hulpverlening en/of politietaken

Op 12 september 2023 heeft de ILT een uitvoeringstoets afgegeven op conceptwijzigingen in de Regeling burgerluchthavens. Het ging hierbij om het kunnen berekenen van de geluidsbelasting van stillere varianten van bepaalde typen luchtvaartuigen. Namelijk luchtvaartuigen die worden gebruikt voor spoedeisende hulpverlening en/of politietaken. Deze wetswijziging richt zich alleen op de traumahelikopter en niet op andere vliegtuigtypen. De ILT heeft er op aangedrongen dat bijlage 7 van de Regeling burgerluchthavens wordt uitgebreid.

DGLM Regeling veiligheid zeeschepen

Op 8 november 2023 heeft de ILT een uitvoeringstoets afgegeven voor de Regeling veiligheid zeeschepen. De wijziging van deze regeling hangt samen met de uitvoering van Gedelegeerde Verordening (EU) 2020/411. De genoemde regeling is door de ILT beoordeeld als handhaafbaar, uitvoerbaar en fraudebestendig.

DGLM Regeling modelluchtvaartuigclubs en verenigingen

Op 21 december 2023 heeft de ILT een uitvoeringstoets afgegeven voor de Regeling vergunning modelvliegverenigingen. Deze regeling is opgesteld om invulling te geven aan de bepaling in artikel 16, 2e lid, onder a), van Uitvoeringsverordening (EU) 2019/947. Hiermee worden nationale voorschriften van toepassing op het verkrijgen (en behouden) van een vergunning en de uitvoering van modelluchtvaartactiviteiten in clubverband. De toen bestaande Regeling modelvliegen kwam hierdoor te vervallen en een vergunningenstelsel voor modelluchtvaartuigclubs en modelverenigingen werd ingevoerd. De ILT heeft alle taken met betrekking tot het verlenen van de vergunningen en het toezicht op de naleving hiervan gekregen.

Uitvoeringstoetsen voor andere departementen

BZK herijking energielabels

Na de uitvoeringstoets van oktober 2020 houdt de ILT actief toezicht op de verkooptransacties van woningen. Op de overige artikelen in het Besluit energieprestatie gebouwen (Beg) heeft de ILT ook handhavingsbevoegdheid. Op dit moment is die handhaving reactief. Op 13 januari 2023 heeft de ILT gereageerd op het verzoek voor herijking van de uitvoeringstoets. In 2023 heeft de ILT onderzoeken uitgevoerd naar het uitbreiden van actieve handhaving op de onderdelen waarop tot dan reactief gehandhaafd werd. De voortgang is gedurende het jaar een aantal keren gedeeld met BZK in overleggen en in een monitoringsrapportage. De ILT voert onderzoek uit naar de mogelijkheden voor actief toezicht.

Bijlage

Bijlage 1: 2023 in cijfers

Financieel (jaarrekening van de ILT)

De ILT is in 2022 van een baten-lastenstelsel overgegaan naar een geïntegreerde verplichtingen-kasadministratie.

Uitgaven in miljoenen euro's (incl. Aw)

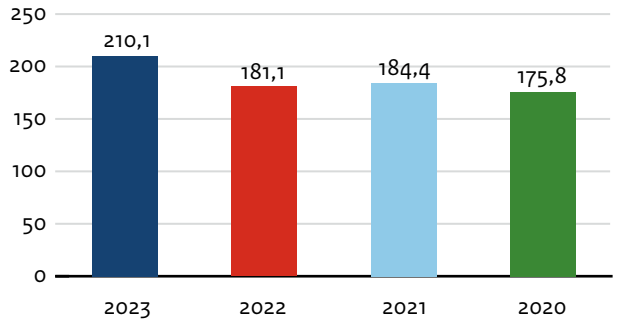

Opbrengsten vergunningverlening ILT in miljoenen euro's

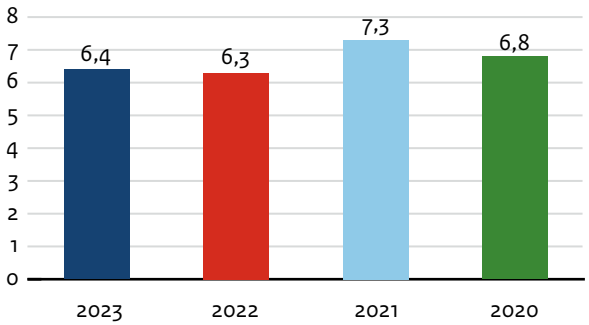

Personeel in FTE (bezetting)

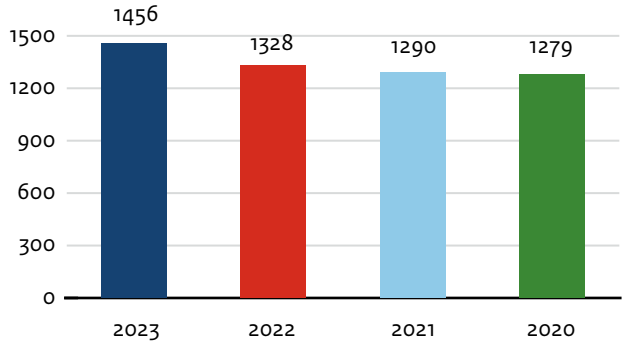

Operatie

Toezicht: inspecties, onderzoeken, audits en incidenten

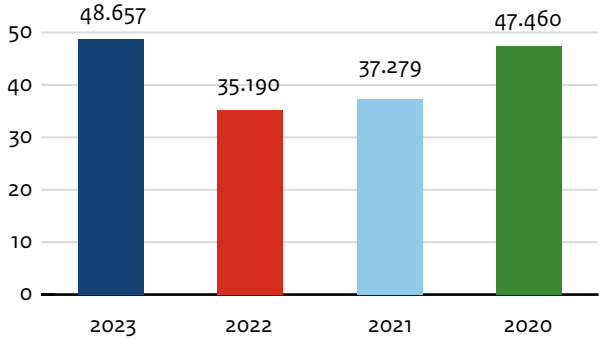

De variaties tussen de jaren kunnen verklaard worden door de effecten van Covid-19, veranderingen in de taken van de ILT, invulling van het toezicht en wijzigingen in de vastlegging in systemen. Deze cijfers zijn exclusief de Autoriteit woningcorporaties.

Vergunningen

Deze cijfers zijn exclusief de Autoriteit woningcorporaties.

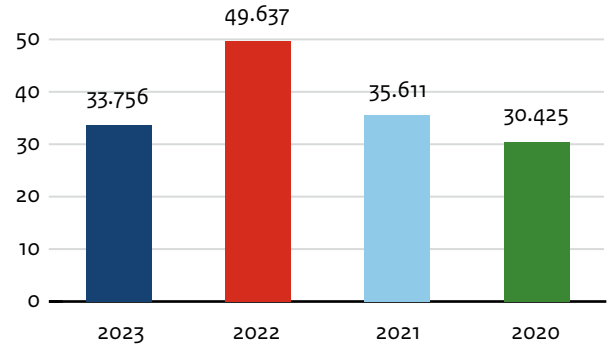

Dienstverlening

Meldingen

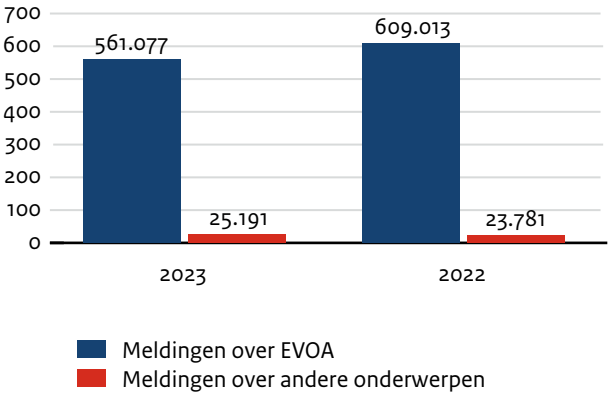

Aantal vragen (exclusief de Autoriteit woningcorporaties)

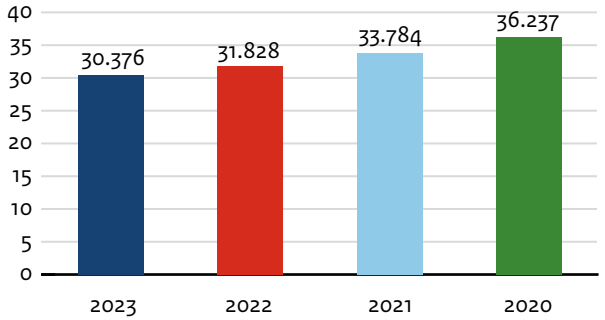

Autoriteit woningcorporatiesToezicht: inspecties, onderzoeken, audits en incidenten

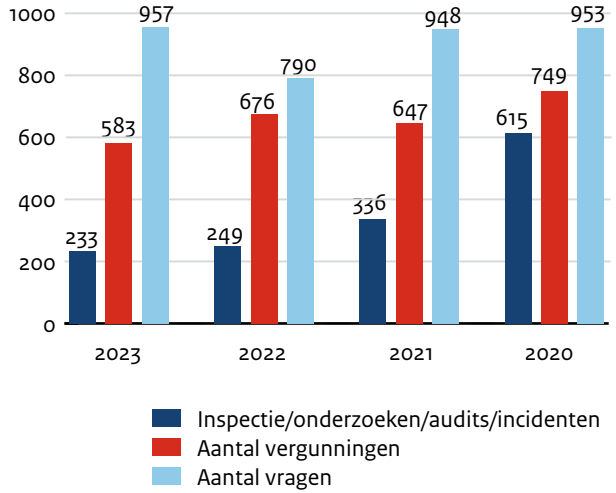

Vergunningen betreffen Volkshuisvestelijke vergunningen en toetsingen Geschiktheid en Betrouwbaarheid.

Overig

WOO-verzoeken: verzoeken tot openbaarmaking van bepaalde overheidsinformatie

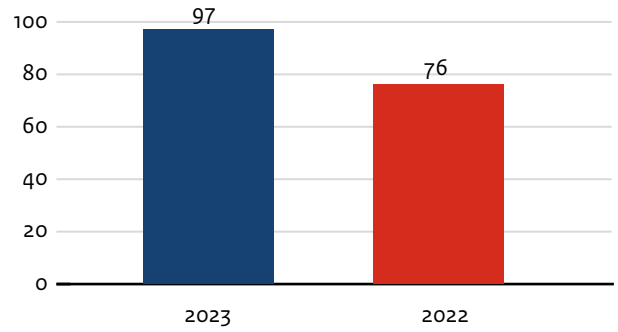

Juridisch

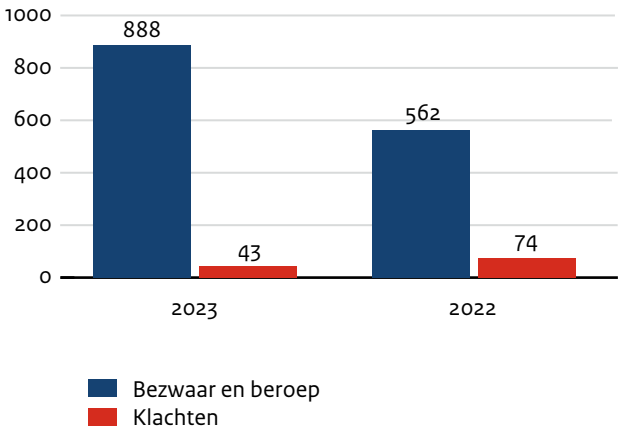

Bijlage 2: Rapportages

De ILT informeert de Tweede Kamer periodiek over de publicaties op IenW-terrein die op de website van de ILT zijn verschenen. In het onderstaande overzicht vindt u (wettelijk) verplichte rapportages, publicaties op verzoek van een minister en publicaties over inspectieresultaten op eigen initiatief van de ILT. Een speciale categorie is de 'signaalrapportage'. Daarmee geeft de ILT een signaal af aan de minister, dat met of zonder beleidsreactie aan de Tweede Kamer wordt verstuurd.

Publicatiedata en onderwerpen

Publicatiedatum	Onderwerp
27-01-2023	Meer inzicht in en toezicht op certificering*
06-02-2023	Handhavingsrapportages Rotterdam The Hague Airport, Maastricht Aachen Airport en Lelystad Airport 2022*
07-02-2023	Project Hinderreductie en APU-gebruik
16-03-2023	Signaalrapportage ontbreken goedkeuringseisen velgen*
24-03-2023	Marktbeeld taxi
28-03-2023	Staat van Schiphol 2022*
28-03-2023	Handhavingsrapportage Schiphol 2022*
19-04-2023	Eerste thematisch onderzoek VTH-stelsel afgedankte elektrische en elektronische apparatuur (AEEA) *
19-04-2023	Signaalrapportage staalslakken *
15-05-2023	Jaarpublicatie Analysebureau Luchtvaartvoorvallen 2022
17-05-2023	Jaarverslag ILT 2022 *
26-05-2023	Monitoring van uitvoering van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid *
30-05-2023	Landelijk beeld van de staat van primaire waterkeringen in Nederland *
31-05-2023	Onderzoeksrapport ladingresiduen deel 2 *
13-06-2023	Vergunningverlening, toezicht en handhaving in Caribisch Nederland *
14-06-2023	Resultaten van de gesprekken over veiligheidscultuur met de spoorsector
20-06-2023	Handhavingsrapportage Groningen Airport Eelde Gebruiksjaar 2022-2023 *
22-06-2023	Inventarisatie frequentie en handelswijze bij vastzittend vaartuig
28-08-2023	Halfjaarverslag milieu en externe veiligheid Schiphol *
19-09-2023	Meerjarenplan ILT 2024-2028 *
19-09-2023	ILT-brede risicoanalyse 2023 *
12-10-2023	Signaalrapportage Meer grip op PFAS in afval nodig *
24-10-2023	Signaalrapportage Ontwijken regels voor hergebruik plastic drank- en voedselverpakkingen *
27-11-2023	Prestatievergelijking drinkwaterbedrijven 2022 *
27-11-2023	Drinkwaterkwaliteit 2022 *
11-12-2023	Jaarverslag Spoorwegveiligheid 2022 *

* De publicatie is separaat aangeboden aan de Tweede Kamer.

Colofon

Deze rapportage is een uitgave van:

Inspectie Leefomgeving en Transport
Postbus 16191 | 2500 BD Den Haag
T 088 - 489 00 00

www.ilent.nl
@inspectieLenT

15 mei 2024